

ΙΟΝΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΑΡΧΕΙΟΝΟΜΙΑΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ
ΜΟΥΣΕΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΤΙΤΛΟΣ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

**«Η Κληρονομιά της Γκιόστρας στα Επτάνησα: Το
Παράδειγμα της Κέρκυρας και της Ζακύνθου»**

Συγγραφή Εργασίας: Μαρία Αλεξίου

A.M: B2016101

Επιβλέπων Καθηγητής: Ονούφριος Παυλογιάννης

Κέρκυρα, 2020

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θεωρώ υποχρέωση μου να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή μου κ. Άκη Παυλογιάννη για την πολύτιμη καθοδήγηση του και βοήθεια του. Επιπλέον, θέλω να ευχαριστήσω τον κ. Φλεμοτόμο για τις ωφέλιμες πληροφορίες που μου έδωσε και με έκανε να βρεθώ στο κλίμα της τότε, εκείνης εποχής. Επιπρόσθετα, οφείλω να ευχαριστήσω όλους μου τους φίλους που ήταν δίπλα μου σαν συνταξιδιώτες, καθ' όλη την διάρκεια της εκπόνησης της εργασίας μου, οι οποίοι με συμβούλεψαν και με στήριξαν σε όλο αυτό. Κυρίως, όμως θέλω να ευχαριστήσω το αγόρι μου, Διονύση ο οποίος ήταν εκεί σε κάθε μου δυσκολία και πάντα προσπαθούσε να βρει τρόπο να με βοηθήσει να διαχειριστώ το άγχος μου και να με στηρίξει ψυχολογικά και πνευματικά. Τέλος, νιώθω την ανάγκη να αφιερώσω την πτυχιακή μου στους υπέροχους γονείς μου, όπου με στήριξαν οικονομικά, ψυχολογικά τα χρόνια της φοίτησης μου, όπου χωρίς εκείνους δεν θα πραγματοποιούνταν το ταξίδι αυτό, στον κόσμο της φοιτητικής ζωής.

Περιεχόμενα

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	4
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 Η ΠΡΟΕΛΕΥΣΗ ΤΗΣ ΓΚΙΟΣΤΡΑΣ	6
1.1 Ιστορική Προέλευση	6
1.2 Σαράκεν joust του Αρέτσο (Giostra del Saracino, Giostra ad burattum)	7
1.3 Κανόνες Jousting στους Μεσαιωνικούς και Σύγχρονους Καιρούς	9
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ΤΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΤΗΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ.....	26
2.1 Η Άνθηση των Ιππικών Αγώνων στην Κέρκυρα	26
2.2 Η Γκιοστρα στην Κέρκυρα	28
2.2.1 Kavalieri Cavalieri στην Γκιοστρα στην Κέρκυρα τον 17ο και 18ο Αιώνα.....	29
2.2.2 Giostra all Anello Giostra alla Quintana.....	31
2.2.3 Σύνδικοι της Πόλης και Κριτές της Γκιοστρας	32
2.2.4 Τόπος Χρόνος και Τρόπος Διεξαγωγής του Αγωνίσματος.....	34
2.3 Το Καρναβάλι στην Πολη	40
2.4 Το Καρναβάλι μετά τον Β Παγκόσμιο Πόλεμο.....	42
2.5 GIOSTRE.....	43
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ΤΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΤΗΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ	45
3.1 Οι Ρίζες της Ζακυνθινής Γκιοστρας	45
3.2 Οι Τόποι Διεξαγωγής του Αγωνίσματος.....	47
3.3 Τα Είδη της Γκιοστρας	50
3.4 Η Εγγραφή των Ιπποτών και η Έναρξη του Αγωνίσματος	52
3.5 Τα Έπαθλα	53
3.6 Το Αξίωμα του Maestro di Campo	54
3.7 Η Κατάργηση της Επίσημης Γκιοστρας	55
3.8 Άλλες Προσπάθειες Αναβίωσης	56
3.9 Η Λαϊκή Μορφή της Γκιοστρας	57
3.10 Η Γκιοστρα στην Τοπική Λογοτεχνία	58
3.11 Η Νεότερη Αναβίωση της Γκιοστρας της Ζακύνθου	60
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	63
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:	65

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι Jousts ήταν, από τον 13ο έως τον 16ο αιώνα μ.Χ., ένα δημοφιλές μέρος του ευρωπαϊκού μεσαιωνικού τουρνουά, όπου οι ιππότες έδειχναν τις πολεμικές τους ικανότητες με το να έρχονται αντιμέτωποι με ξύλινες λόγχες σε μια καθορισμένη περιοχή γνωστή ως λίστες. Οι δύο αντίπαλοι ιππότες, από το γ. 1400 CE, χωρίστηκαν από ένα φράγμα ή κλίση, εξ ου και το άλλο όνομα του σπορ του γέρματος. Το Jousting ήταν μια σημαντική ευκαιρία για εραλδική εμφάνιση, γενική διαδήλωση, και η ευκαιρία για έναν ιππότη να εντυπωσιάσει αριστοκρατικές κυρίες που μπορεί να τους δείξουν χάρη δίνοντάς τους το μαντήλι ή το πέπλο τους. Το Jousting έπεσε από τη μόδα στα τέλη του Μεσαίωνα, αλλά υπήρχαν περιστασιακές αναβιώσεις έως τον 19ο αιώνα μ.Χ¹.

Το Τουρνουά όπου οι ιππότες πολέμησαν σε πλαστές μάχες ιππικού (mêlée), με σκοπό να συλλάβουν όσο το δυνατόν περισσότερες από τις αντίπαλες ομάδες, πιθανώς ξεκίνησαν στη Γαλλία τον 11ο αιώνα μ.Χ. Μέχρι τον επόμενο αιώνα, η τάση είχε εξαπλωθεί σε όλη την Ευρώπη. Τα τουρνουά μπορεί να διαρκούσαν αρκετές ημέρες, πολύ συχνά για τον εορτασμό ενός άλλου γεγονότος, όπως ένας σημαντικός γάμος ή στέψη. Υπήρχαν πάγκοι με αναψυκτικά, πωλητές αλόγων και ωραία ρούχα, διαλείμματα παραστάσεις δράματος με μουσικούς και ακροβάτες, διαγωνισμοί, και πολλά συμπόσια κατά τη διάρκεια της εκδήλωσης².

Το Jousting έγινε πιο κοινό ως γεγονός του τουρνουά από το δεύτερο μισό του 13ου αιώνα μ.Χ., αν και ήταν ένα δευτερεύον γεγονός από τον 11ο αιώνα μ.Χ. Το όνομα joust πιθανότατα προήλθε από τη λατινική αντιπαράθεση («to meet») και η εκδήλωση δημιουργήθηκε πιθανότατα ως απάντηση στην μεγαλύτερη έμφαση στο ιππικό και την τιμή στον μετέπειτα Μεσαίωνα. Ήταν πολύ πιο εύκολο να προβάλλονται δεξιότητες σε ένα μεμονωμένο γεγονός μπροστά σε ένα κοινό σε αντίθεση με το δωρεάν για όλους που πραγματοποιήθηκε σε όλη την ύπαιθρο. Ένας καλός ιππότης υποτίθεται ότι έδειχνε ποιότητες όπως η πολεμική ικανότητα (prouesse) και οι ευγενείς τρόποι (debonnaireté), και αυτοί οι ανταγωνιστές με ποινικό υπόβαθρο ή με αναμφισβήτητη φήμη

¹ Gies, J. Life in a Medieval Castle. Harper Perennial, 2015.

² Gies, J. Life in a Medieval Castle. Harper Perennial, 2015.

απαγορεύτηκαν να αγωνιστούν (γι 'αυτό ίσως μερικοί αγωνίστηκαν ανώνυμα). Καθώς τα τουρνουά έγιναν ολοένα και πιο θεαματικά κοινωνικά γεγονότα μεγάλης θεαματικότητας, οι ιππότες έπρεπε ακόμη να αποδείξουν τη γενεαλογία τους για να λάβουν μέρος εμφανίζοντας το οικόσημο της οικογένειάς τους στην ασπίδα, και στο παλτό του αλόγου. Οι Κυρίες παρευρίσκονταν στους αγώνες, μερικές φορές μάλιστα χρηματοδότησαν το τουρνουά και μπορεί να δίνανε συμβουλές σε συγκεκριμένους ιππότες που τους άρεσαν³.

³ Gies, J. Life in a Medieval Castle. Harper Perennial, 2015.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 Η ΠΡΟΕΛΕΥΣΗ ΤΗΣ ΓΚΙΟΣΤΡΑΣ

1.1 Ιστορική Προέλευση

Η Giostra Del Saracino - Μια παράδοση που γεννήθηκε από τις Σταυροφορίες
Κάθε χρόνο το απόγευμα του τελευταίου Σαββάτου του Ιουνίου και το απόγευμα της
πρώτης Κυριακής του Σεπτεμβρίου, η πόλη του Αρέτσο στην Τοσκάνη διοργανώνει
μια εκδήλωση που ονομάζεται la Giostra del Saracino, ή απλά il Saracino, ή The Joust
of the Saracen στα Αγγλικά⁴.

Γεννημένος στα Μεσαιωνικά χρόνια ως στρατιωτική άσκηση, είναι τώρα ένα μεγάλο
φεστιβάλ στην πόλη που συνδυάζει παράδοση, ιστορία, φαγητό, μουσική και
κοστούμια.

Knight, Giostra Del Saracino, Arezzo

Το όνομα παραπέμπει στις Σταυροφορίες και βάζει τους ανταγωνιστές ως χριστιανούς
ιπότες που πολεμούν ένα ανδρείκελο σε σχήμα Σαρακενίου που κρατάει μαστίγιο.
Λαμβάνοντας μέρος στην Piazza Grande, ο διαγωνισμός βλέπει 8 ιπότες από τα
τέσσερα τέταρτα του Arezzo να ανταγωνίζονται για να διεκδικήσουν το Golden Lance.
Αυτές οι συνοικίες είναι Porta Crucifera (πράσινο και κόκκινο), Porta del Foro (κίτρινο
και πορφυρό), Porta Sant'Andrea (λευκό και πράσινο) και Porta Santo Spirito (κίτρινο
και μπλε).

Η νικήτρια ομάδα είναι το ζευγάρι που έχει τους περισσότερους πόντους συλλογικά
στο τέλος των χρεώσεων. Πραγματοποιούνται παρτίδες την εβδομάδα πριν από την
εκδήλωση για να καθοριστεί η σειρά στην οποία συμμετέχουν οι ιπότες⁵.

Οι βαθμοί επιτυγχάνονται με φόρτιση του ανδρείκελου με λόγχη και χτυπώντας
διαφορετικά μέρη της ασπίδας του ανδρείκελου που αξίζει διαφορετικά ποσά. Εάν ένας
ιπότης αφοπλιστεί από το ανδρείκελο, χάνουν όλα τα σημεία τους. Εάν το μαστίγιο

⁴ Gies, J. Life in a Medieval Castle. Harper Perennial, 2015.

⁵ Gies, J. Life in a Medieval Castle. Harper Perennial, 2015.

τους χτυπήσει, χάνουν δύο. Ωστόσο, εάν η λόγχη τους πρέπει να σπάσει από την φόρτιση του ανδρικού αρκετά σκληρά, οι βαθμοί τους διπλασιάζονται. Στο τέλος των χρεώσεων, εάν υπάρχει ισοπαλία, προστίθενται επιπλέον χρεώσεις έως ότου αποφασιστεί ο νικητής. Οι δευτερεύοντες κανόνες καθιστούν το διαγωνισμό πολύ πιο ενδιαφέρον και δύσκολο να προβλεφθεί το αποτέλεσμα του. Ως εκ τούτου, είναι ένα τεταμένο και συναρπαστικό γεγονός που πρέπει να μαρτυρηθεί⁶.

Το πρωί, πριν από την εκδήλωση, ένας ερασιτέχνης κάνει την προκήρυξη της πρόκλησης joust.

Στη συνέχεια, υπάρχει μια παρέλαση στην οποία συμμετέχουν εκατοντάδες χαρακτήρες με φορεσιά και στρατιώτες, μουσικοί, βαλέτες, ζογκλέρ σημαιών, ιππότες, jousters και άλογα και κινούνται στους δρόμους του Arezzo. Στο Duomo, οι άνδρες στο χέρι ευλογούνται σε τελετή από τον επίσκοπο. Όλη την ημέρα υπάρχει μια συνεχής γιορτή με μουσική, καλλιτέχνες του δρόμου, πάγκους στην αγορά και φαγητό⁷.

1.2 Σαράκεν joust του Αρέτσο (Giostra del Saracino, Giostra ad burattum)

Είναι ένα αρχαίο παιχνίδι ιπποσύνης. Χρονολογείται από τον Μεσαίωνα.

Γεννήθηκε ως άσκηση για στρατιωτική εκπαίδευση. Αυτό το τουρνουά διοργανώνεται τακτικά στο Arezzo μεταξύ του 16ου αιώνα και του τέλους του 17ου αιώνα. Το παιχνίδι συνεχίστηκε για όλη τη σύγχρονη εποχή, έχοντας μια σημαντική κοινωνική λειτουργία στην αστική κοινότητα. Το joust ήταν πράγματι ένα μεγάλο δημόσιο γεγονός κατά την επίσκεψη σημαντικών αρχών (κυρίαρχοι, πρίγκιπες, κ.λπ.), ή χρησιμοποιήθηκε για να κάνει ορισμένες πολιτικές γιορτές πιο επίσημες (π.χ. καρναβάλι και γάμους ευγενών)⁸.

Το joust - που έγινε μια τυπική παράδοση του Arezzo στις αρχές του 17ου αιώνα - μειώθηκε σταδιακά κατά τη διάρκεια του 18ου αιώνα και τελικά εξαφανίστηκε, τουλάχιστον στην «ευγενή» εκδοχή του. Μετά από μια σύντομη λαϊκή αναβίωση μεταξύ του 18ου και του 19ου αιώνα, το joust διακόπηκε μετά το 1810 για να επανεμφανιστεί μόνο το 1904 μετά την επανεκτίμηση του Μεσαίωνα που ασκούσε ο

⁶ Gravett, C. English Medieval Knight 1200â€“1300. Osprey Publishing, 2002.

⁷ Gravett, C. English Medieval Knight 1200â€“1300. Osprey Publishing, 2002.

⁸ Gravett, C. English Medieval Knight 1200â€“1300. Osprey Publishing, 2002.

Ρομαντισμός. Τέλος, η χαρά αποκαταστάθηκε σίγουρα το 1931 ως μια μορφή ιστορικής αναπαράστασης που τέθηκε τον 14ο αιώνα και γρήγορα απέκτησε έναν ανταγωνιστικό χαρακτήρα⁹.

Η ιστορική αναπαράσταση πραγματοποιείται κάθε χρόνο στο Arezzo το τελευταίο Σάββατο του Ιουνίου, το βράδυ (το λεγόμενο San Donato Joust, αφιερωμένο στον πολιούχο της πόλης) και την πρώτη Κυριακή του Σεπτεμβρίου, το απόγευμα (ο Σεπτέμβριος Joust). Οι ομάδες στην εκδήλωση είναι τα τέσσερα τέταρτα της πόλης του Αρέτσο: ¹⁰

- Porta Crucifera, γνωστό ως Culcitrone (πράσινο και κόκκινο),
- Porta del Foro, γνωστή ως Porta San Lorentino (κίτρινο και πορφυρό),
- Porta Sant'Andrea (λευκό και πράσινο) και
- Porta del Borgo, που σήμερα ονομάζεται Porta Santo Spirito (κίτρινο και μπλε).

Το Saracen Joust διοργανώνεται από τον Δήμο του Arezzo μέσω ενός ειδικού θεσμού του οποίου το διοικητικό όργανο (το διοικητικό συμβούλιο) προεδρεύεται από τον δήμαρχο του Arezzo, αλλά περιλαμβάνει επίσης τους προέδρους (Rettori) των τεσσάρων ανταγωνιστικών ομάδων.

Η ημέρα του jousting ξεκινά το πρωί, όταν ο Herald της πόλης διαβάζει την προκήρυξη της πρόκλησης του joust, και στη συνέχεια συνεχίζει με μια πολύχρωμη πομπή 350 χαρακτήρων φορεσιάς και 27 άλογα που παρελαύνουν στους δρόμους του Arezzo. Η θεματική στιγμή της παρέλασης είναι η ευλογία των ανδρών, που λαμβάνει χώρα στα σκαλιά του Duomo και δίνεται από τον Επίσκοπο του Αρέτσο¹¹.

Το τουρνουά των ιπποτών πραγματοποιείται στην Piazza Grande, με καθοδήγηση το Maestro di Campo και προηγείται από τους χαρακτήρες της φορεσιάς και τα αρχαία πανό της πόλης που μπαίνουν στην πλατεία συνοδευόμενα από τον ήχο των τρομπέτων και τα τύμπανα. Ορισμένες σημαντικές στιγμές μπορούν να καθοριστούν σε αυτό το στάδιο της εκδήλωσης: οι υψηλότερες αρχές του Joust που μπαίνουν στην πλατεία (οι δικαστές, η κριτική επιτροπή, οι πρόεδροι των διαμερισμάτων), η απόδοση των

⁹Gravett, C. English Medieval Knight 1400â€“1500. Osprey Publishing, 2001.

¹⁰ Gravett, C. English Medieval Knight 1300â€“1400. Osprey Publishing, 2002.

¹¹ Gravett, C. English Medieval Knight 1300â€“1400. Osprey Publishing, 2002.

σημαιοφόρων, οι jousters που καλπάζουν στον αγωνιστικό χώρο, κάθε ιππότης που αντιπροσωπεύει μια αρχαία ευγενή οικογένεια του Αρέτσο, τη διάταξη των ιπποτών στη λίσσα (πίστα jousting), το Herald διαβάζοντας την Πρόκληση του Μπάραττο (μια ποιητική σύνθεση γραμμένη σε οκτάβες τον 17ο αιώνα), οι σταυροφόροι και οι στρατιώτες χαιρετούσαν το πλήθος φωνάζοντας Arezzo, την εξουσιοδότηση των δικαστών για την εκτέλεση του joust και, τέλος, οι μουσικοί του Joust που παίζουν τον Saracen Hymn, που συνέθεσε ο Giuseppe Pietri (1886-1946)¹².

Τότε, ξεκινά ο πραγματικός ανταγωνισμός. Οι παίκτες των τεσσάρων πυλών (οι πραγματικοί πρωταγωνιστές της εκδήλωσης) καλπάζουν τα άλογά τους με λόγχη σε ανάπαυση ενάντια στους Σαρακηνούς, ένα τεθωρακισμένο ομοίωμα που αντιπροσωπεύει έναν Σαρακηνό που κρατάει μια γάτα-με εννέα-ουρές στο χέρι του (Buratto, Βασιλιάς των Ινδιών). Η ακολουθία των χρεώσεων σχεδιάζεται την εβδομάδα που προηγείται της joust κατά τη διάρκεια μιας τελετής κοστουμιών στην Piazza del Comune. Είναι σχεδόν αδύνατο να προβλέψουμε ποιο θα είναι το αποτέλεσμα του joust: εξαρτάται από την ικανότητα, το θάρρος και την καλή τύχη των οκτώ jousters που εναλλάσσονται στο κεκλιμένο κομμάτι της γης που διασχίζει εγκάρσια την Piazza Grande. Ο διαγωνισμός κερδίζεται από δύο ιππότες που χτύπησαν την ασπίδα του Saracen, κερδίζοντας τα υψηλότερα σκορ. Το τέταρτο που σχετίζεται με τον νικητή ιππότη λαμβάνει την πολυπόθητη χρυσή λόγχη. Σε περίπτωση ισοπαλίας μεταξύ δύο ή περισσότερων τετάρτων μετά τον τυπικό αριθμό χρεώσεων (δύο σύνολα χρεώσεων για κάθε τζούστερ), το έπαθλο αποδίδεται με μία ή περισσότερες χρεωστικές αποφάσεις. Στο τέλος του joust, τα κονιάματα χαιρετούν το νικηφόρο τρίμηνο¹³.

1.3 Κανόνες Jousting στους Μεσαιωνικούς και Σύγχρονους Καιρούς

Το Jousting είναι ένα ανταγωνιστικό άθλημα μεταξύ τεθωρακισμένων αναβατών σε άλογα, οι οποίοι χρησιμοποιούν μεγάλη λόγχη για να φορτίζουν ο ένας τον άλλον με υψηλή ταχύτητα.

¹² Gravett, C. Knights at Tournament. Osprey Publishing, 1992.

¹³ Gravett, C. Knights at Tournament. Osprey Publishing, 1992.

Στην πραγματικότητα δεν γνωρίζουμε πολλά για τους κανόνες των τουρνουά μεσαιωνικής jousting. Οι γενικές ιδέες μπορούν να αντληθούν από τα γραπτά και τα χαρακτηριστικά της χρονικής περιόδου, αλλά πολλά είναι ανοιχτά στην ερμηνεία¹⁴.

Κανόνες μεσαιωνικής ανύψωσης

Μια μεμονωμένη κουκούλα αποτελούσε απλώς δύο ιππότες με πανοπλία με άλογο, φορώντας ο ένας τον άλλον με υψωμένες λόγχες σε μια προσπάθεια να αποσπάσουν ο ένας τον άλλο. Πραγματοποιήθηκαν τουρνουά όπου μπορούσαν να συγκεντρωθούν πολλοί ιππότες, συχνά συνοδευόμενοι από άλλες εκδηλώσεις και εορτασμούς μάχης¹⁵.

Εικόνα 1.3.1 Ιππότης εν ώρα μάχης. Πηγή: ¹⁶

¹⁴ Gravett, C. Knights at Tournament. Osprey Publishing, 1992.

¹⁵ Gravett, C. Knights at Tournament. Osprey Publishing, 1992.

¹⁶ Gravett, C. Knights at Tournament. Osprey Publishing, 1992.

Τα περισσότερα τουρνουά κατασκευάστηκαν ήρεμα, μόλις ρυθμίστηκαν, και είτε για την εκπαίδευση ιπποτών είτε εξ ολοκλήρου για τη διασκέδαση των ευγενών. Η πιο βασική απαίτηση ήταν μια πρόσκληση από τον οικοδεσπότη της εκδήλωσης, η οποία συχνά απαιτούσε από τον ίδιο τον αναβάτη να είναι ευγενής καταγωγής.

Ο μακρύς διάδρομος όπου πραγματοποιούνταν αγώνες jousting, που ονομάζεται λίστα, δεν είχε καθορισμένες απαιτήσεις για μήκος, πλάτος ή έδαφος. Αντίθετα, οι φιλοξενούμενοι ευγενείς ετοίμασαν έναν αυθαίρετο χώρο για jousting, συχνά απλώς και μόνο επειδή ήταν κατάλληλο για τους θεατές και όχι για τους jousters¹⁷.

Μήκος και κατασκευή Λόγχης

Στα μεσαιωνικά χρόνια, το μήκος της λόγχης και η κατασκευή δεν ήταν όπως είναι σήμερα. Κάθε ιππότης ανέπτυξε τις δικές του προτιμήσεις με βάση τις εμπειρίες του στις λίστες. Οι ισχυρότεροι ιππότες μπορεί να επιλέξουν μια μεγαλύτερη, βαρύτερη λόγχη για να κερδίσουν το πλεονέκτημα εμβέλειας ή βάρους, ενώ οι περισσότεροι ευέλικτοι ιππότες μπορεί να επιλέξουν μια ελαφρύτερη λόγχη και να βασίζονται στην τεχνική για να νικήσουν τον αντίπαλό τους, αντί για την ωμή δύναμη. Τα στυλ και οι κατασκευές της λόγχης άλλαξαν κατά τη διάρκεια των πολλών ετών που έλαβαν χώρα για να φιλοξενήσουν διαφορετικούς στόχους και προσαρμόστηκαν νέα υλικά όπως το σίδηρο¹⁸.

Διαφορετικοί κανόνες τουρνουά

Οι κανόνες τουρνουά διέφεραν από τόπο σε τόπο και από χώρα σε χώρα. Ορισμένα τουρνουά περιλάμβαναν απρόσκοπτη παρακράτηση με πολύ λίγους κανόνες. Άλλοι επέτρεπαν να κατευθύνουν μόνο τα χτυπήματα στην ασπίδα για να ξεπεράσουν τον αντίπαλο. Αν και σε ορισμένα τουρνουά, η μάχη συνεχίζονταν στο έδαφος με μάχη με σπαθί έως ότου ένας ιππότης να αποδοθεί ή να σκοτωθεί¹⁹.

¹⁷ Gravett, C. Knights at Tournament. Osprey Publishing, 1992.

¹⁸ Gravett, C. Knights at Tournament. Osprey Publishing, 1992.

¹⁹ Gravett, C. English Medieval Knight 1400–1500. Osprey Publishing, 2001.

Περιστασιακά, ένας ιππότης θα υποχωρούσε στον αντίπαλό του, ακόμη και αν δεν είχε ηττηθεί λόγω τραυματισμού στον εαυτό του ή στο άλογό του. Ο ιππότης θα κατέβαινε στη λίστα με χαμηλή λόγχη για να δείξει την ήττα του. Οι αποκλεισμοί δεν παρατηρούνταν συχνά, καθώς οι ιππότες αναμένονταν να είναι υπόδρομοι ανά πάσα στιγμή. Μερικές φορές, η δυσaréσκεια των ευγενών ή του πλήθους προκαλούσε τον αποκλεισμό ενός ιππότη για κακή συμπεριφορά, όπως το χτύπημα του αλόγου του αντιπάλου του.

Αλλαγή τάσεων

Καθώς το jousting έγινε πιο δημοφιλές στους ευγενείς, οι τάσεις άλλαξαν. Σε ορισμένες χώρες, έγινε πιο επιθυμητό να βλέπεις την λόγχη ενός ιππότη να καταστρέφεται εκρηκτικά, παρά να τον βλέπει να τραυματίζεται ή να νικά τον αντίπαλό του. Τελικά, επινοήθηκε το άθλημα του δαχτυλιδιού, όπου οι ιππότες χρησιμοποίησαν τις λόγχες τους για να δώσουν ένα δαχτυλίδι που κρέμεται από μια κορδέλα, αποδεικνύοντας έτσι την τεχνογνωσία και την ευγένεια τους, ενώπιον των κυριών του γηπέδου χωρίς να προκαλέσουν βλάβη σε κανέναν²⁰.

Μετά από αρκετές εκατοντάδες χρόνια δημοτικότητας και εξέλιξης του αθλήματος, το πάθος των ανθρώπων για jousting εξαφανίστηκε κατά τη διάρκεια του 17ου αιώνα.

²⁰ Gravett, C. Knights at Tournament. Osprey Publishing, 1992

Εικόνα 1.3.2 Ιππότης με το άλογο του πριν την εκκίνηση. Πηγή: ²¹

Σύγχρονοι κανόνες Jousting

Μετά από πολλά χρόνια, η διασκέδαση ως ανταγωνιστικό άθλημα επανήλθε στη μόδα με την αυξανόμενη δημοτικότητα των αναγεννησιακών *faïres* και τη ρομαντική ιδέα των αρθουρικών ιπποτών. Τα σύγχρονα τουρνουά jousting πραγματοποιούνται στις Ηνωμένες Πολιτείες, τον Καναδά και σε ολόκληρη την Ευρώπη. Υπάρχουν πολλές σύγχρονες μορφές με διάφορους κανόνες. Ορισμένες φόρμες jousting δεν αφορούν την οδήγηση εναντίον ενός αντιπάλου, αλλά τη χρήση της λόγχης για να σηκώσει ένα μανταλάκι σκηνής ή να δώσει ένα δαχτυλίδι²².

Η πολιτεία του Μέριλαντ έχει ανακηρύξει το δαχτυλίδι που είναι το κρατικό του άθλημα.

²¹ Gravett, C. *English Medieval Knight 1400â€“1500*. Osprey Publishing, 2001.

²² Gravett, C. *English Medieval Knight 1300â€“1400*. Osprey Publishing, 2002.

Στη Βόρεια Αμερική, πολλά τουρνουά ιπποτών εναντίον ιπποτών διοργανώνονται από την Εταιρεία Δημιουργικού Αναχρονισμού. Κάθε βασίλειο στο SCA μπορεί να βελτιώσει τους δικούς του κανόνες του τουρνουά. Ωστόσο, η SCA παρέχει οδηγίες.

Ακολουθούν οι οδηγίες για τον εξοπλισμό και την πανοπλία από τους κανόνες Jousting του Society for Creative Anachronism.

Λόγχη

Το συνολικό μήκος λόγχης είναι 10 πόδια.

Η λόγχη πρέπει να είναι κατασκευασμένη σε τρία τμήματα, συμπεριλαμβανομένης της άκρης, της μέσης και της βάσης. Η άκρη και η βάση θα εισέλθουν στο μεσαίο τμήμα.

Οι λόγχες πρέπει να έχουν άκρο τουλάχιστον 24 ίντσες και συνιστώμενο μέγιστο 48 ίντσες διογκωμένου αφρού πολυστυρολίου (Styrofoam) ή Εξωθημένου αφρού μόνωσης διαμέτρου 2 ιντσών και πυκνότητας 2 λιβρών, προεξέχοντας πέρα από το μεσαίο τμήμα²³.

Το μεσαίο τμήμα αποτελείται από ένα σωλήνα από χαρτόνι με εσωτερική διάμετρο 2 ιντσών και το μέγιστο πλευρικό τοίχωμα 1/8 ιντσών. Ο σωλήνας από χαρτόνι πρέπει να καθαρίζεται από σπασμένο αφρό μετά από κάθε εκτέλεση.

Το τμήμα βάσης μπορεί να είναι κατασκευασμένο από οποιοδήποτε εύθραυστο υλικό. Το μέγιστο μήκος του τμήματος βάσης είναι 45 ίντσες, συμπεριλαμβανομένων των προτεινόμενων 6 ιντσών που εκτείνονται στο μεσαίο τμήμα. Η λαβή για το τμήμα βάσης πρέπει να βρίσκεται έτσι ώστε να υπάρχει το πολύ 96 ίντσες από το κέντρο της λαβής έως το μπροστινό μέρος της λόγχης. Συνιστάται το τμήμα βάσης να είναι σκαλισμένο από ξύλο²⁴.

Πανοπλία

Τα κράνη πρέπει να είναι από άκαμπτα υλικά (ήπια 18 ισοδύναμα ή ισοδύναμα). Δεν μπορεί να υπάρχουν ανοίγματα που επιτρέπουν τη διείσδυση πείρου 1 1/2 ιντσών. Τα

²³Gravett, C. English Medieval Knight 1400â€“1500. Osprey Publishing, 2001.

²⁴Gravett, C. English Medieval Knight 1400â€“1500. Osprey Publishing, 2001.

κράνη πρέπει να έχουν επαρκή ιμάντες και / ή γέμισμα για να αποτρέψουν την επαφή του άκαμπτου υλικού με τον αναβάτη και έτσι ώστε να μην αποκολληθούν εύκολα όταν υποστούν μέτρια πρόσθια πρόσκρουση²⁵.

Gorget: Σύμφωνα με τα πρότυπα βαρέων όπλων.

Σώμα: Άκαμπτο υλικό που καλύπτει το στήθος και τον κορμό. Τα τυπικά γιλέκα ιππασίας θεωρούνται ισοδύναμα.

Βουβωνική χώρα: Η περιοχή Groin πρέπει να προστατεύεται με επαρκή μέσα, συμπεριλαμβανομένης της σέλας ή της πανοπλίας.

Χέρια: Τα χέρια πρέπει να προστατεύονται είτε με ασπίδα, γάντι ή ισοδύναμο (δηλ., Βαλβίδα σε λόγχη).

Προστασία ποδιών, βραχιόνων και ώμων: Συνιστάται πανοπλία, αλλά δεν απαιτείται.

Ασπίδες

Οι ασπίδες πρέπει να είναι κατασκευασμένες από άκαμπτα, μη εύθραυστα υλικά. Συνιστάται κόντρα πλακέ 1/2. Οι άκρες πρέπει να είναι αμβλύ και γωνίες στρογγυλεμένες.

Η ασπίδα πρέπει να έχει τουλάχιστον 300 τετραγωνικές ίντσες εμβαδού επιφάνειας για να παρουσιάσει μια λογική ελάχιστη περιοχή στόχου στον αντίπαλο.

Οι ασπίδες πρέπει να δένονται με τέτοιο τρόπο ώστε ο αναβάτης να έχει τον έλεγχο του εξοπλισμού του και να προσαρμόζεται ανά πάσα στιγμή²⁶.

Ο εξοπλισμός ελέγχεται από έναν επόπτη πριν από κάθε τουρνουά.

Πως να κερδίσεις

Ένας αγώνας αποτελείται από τρία περάσματα, ή κλίσεις, των ιπποτών κατά μήκος της λίστας. Στο σύγχρονο jousting, ο στόχος του joust , είναι να σπάσει η δική του λόγχη στο σώμα ή την ασπίδα του αντίπαλου.

²⁵ Gravett, C. English Medieval Knight 1300–1400. Osprey Publishing, 2002.

²⁶ Gravett, C. Knights at Tournament. Osprey Publishing, 1992.

Ο επόπτης of the joust μπορεί να καθορίσει το σκορ, αλλά οι τυπικοί κανόνες βαθμολόγησης έχουν ως εξής, από τα υψηλότερα σημεία που δίνονται στο χαμηλότερο:²⁷

- ❖ Η άκρη της λόγχης είναι σπασμένη.
- ❖ Η αιχμή της λόγχης είναι σπασμένη ως ένα σημείο.
- ❖ Το άκρο της λόγχης του ιππότη έρχεται σε επαφή με τον αντίπαλο αλλά δεν σπάει.

Πραγματοποιούνται πολλαπλοί αγώνες για την εξάλειψη των διεκδικητών και την επίτευξη ενός νικητή. Ο αποκλεισμός μπορεί να συμβεί εάν η λόγχη ενός ιππότη έρχεται σε επαφή με το άλογο του αντιπάλου του. Ένας ιππότης μπορεί να χάσει την κλίση του οδηγώντας κατά μήκος της λίστας με τη λόγχη χαμηλωμένη.

Οι κυρίες παρευρίσκονταν στους αγώνες, μερικές φορές μάλιστα χρηματοδοτούσαν το ίδιο το τουρνουά, και μπορεί να δίνανε συμβουλές, γνωστές ως εύνοιες, σε συγκεκριμένους ιππότες που τους άρεσαν, όπως ένα πέπλο που στη συνέχεια δέθηκε γύρω από τη λόγχη του δέκτη. Οι κυρίες και οι άλλοι θεατές παρακολουθούσαν από ειδικά σχεδιασμένα περίπτερα, περίπτερα με μπαλκόνι ή απλές σκηνές²⁸.

Μερικές φορές οι ιππότες ήταν ντυμένοι ως θρυλικές φιγούρες όπως ο Βασιλιάς Αρθούρος, ως παραδοσιακοί εχθροί όπως οι Σαρακηνοί, ως μοναχοί, ή ακόμη και κυρίες. Αυτό συνέβη ιδιαίτερα στην εκδήλωση που ήταν γνωστή ως Στρογγυλή Τράπεζα, όπου κάθε ιππότης προσποιούνταν ότι ήταν ένας χαρακτήρας από τους θρύλους του Άρθουρ. Μια άλλη ευκαιρία για jousting ήταν κατά τη διάρκεια ανακωχής ή πολιορκίας όταν οι ιππότες από αντίπαλους στρατούς έτρεχαν να περάσουν το χρόνο, αν και τα αποτελέσματα θα μπορούσαν να είναι θανατηφόρα. Διάσημα παραδείγματα αυτών των απρόσβλητων τσαρτών συνέβησαν στη Σικελία το 1062 μ.Χ., το Wurzburg (Γερμανία) το 1127 μ.Χ., τη Ρεν το 1357 μ.Χ. και αρκετές φορές κατά τη διάρκεια των σκωτσέζικων πολέμων του 14ου αιώνα μ.Χ.²⁹.

²⁷ Gravett, C. *Knights at Tournament*. Osprey Publishing, 1992.

²⁸ Gravett, C. *Knights at Tournament*. Osprey Publishing, 1992.

²⁹ Gravett, C. *Knights at Tournament*. Osprey Publishing, 1992.

Εικόνα 1.3.3 Κομμάτι σκακιού Knight. Πηγή:³⁰

Όπλα

Το κύριο όπλο ήταν η λόγχη που είχε μήκος περίπου 2,4 έως και 3 μέτρα (8-10 πόδια) και συνήθως είχε φτιαχτεί από τέφρα ή κυπαρίσσι. Για να μειωθούν περαιτέρω οι θάνατοι, οι λόγχες εφοδιάστηκαν με μια κεφαλή τριών ή τεσσάρων αιχμών (στεφάνη) για να μειωθεί η πρόσκρουση και τα ξίφη αμβλύνηκαν (επαναφέρθηκαν). Τέτοια όπλα έγιναν γνωστά ως «όπλα ευγένειας» ή *à plaisance*. Ωστόσο, υπήρξαν επίσης αγώνες μνησικακίας (ένα *joust à outrance*) όπου οι δύο αντίπαλοι χρησιμοποιούσαν θανατηφόρα όπλα και ορκίζονταν να πολεμήσουν έως ότου αποφασιστεί σοβαρός τραυματισμός ή θάνατος³¹.

³⁰ Gravett, C. *Knights at Tournament*. Osprey Publishing, 1992.

³¹ Gravett, C. *Knights at Tournament*. Osprey Publishing, 1992.

Μόνο από τον 14ο αιώνα μ.Χ. προστέθηκε μια βαλβίδα, πρώτα κυκλική και μετά κωνική, για να προστατεύσει το χέρι που φέρει τη λόγχη. Τον 15ο αιώνα μ.Χ., η λόγχη έγινε λεπτότερη. Ένας δερμάτινος ιμάντας μπορεί να φοριέται γύρω από τον άνω βραχίονα για να αποφευχθεί η ολίσθηση της λόγχης προς τα πίσω όταν χτυπάει έναν αντίπαλο.

Ακόμη και για το κανονικό συμβάν, ο κίνδυνος τραυματισμού ήταν υψηλός και ήταν σκόπιμο να ασκηθεί κανείς. Μια κοινή συσκευή προπόνησης για να ακονίσει τις δεξιότητές του ήταν το κουιντέν - ένας περιστρεφόμενος βραχίονας με ασπίδα στο ένα άκρο και ένα βάρος στο άλλο. Ένας ιππότης έπρεπε να χτυπήσει την ασπίδα και να συνεχίσει να οδηγεί για να αποφύγει να χτυπηθεί στην πλάτη από το βάρος καθώς περιστρεφόταν. Μερικές φορές η ασπίδα μετατρέπονταν σε μορφή σαρακένου με σπαθί για λίγο επιπλέον κίνητρο. Μια άλλη συσκευή ήταν ένα αναρτημένο δαχτυλίδι που ο ιππότης έπρεπε να πιάσει και να αφαιρέσει με την άκρη της λόγχης του. Οι άπειροι ιππότες είχαν συχνά τις δικές τους εκδηλώσεις χαλάρωσης την παραμονή ενός κατάλληλου τουρνουά³².

³² Gravett, C. Knights at Tournament. Osprey Publishing, 1992.

Εικόνα 1.3.4 Jousting Lance Head Πηγή: ³³

Τα σπαθιά γενικά δεν χρησιμοποιούσαν ενώ ήταν ακόμα πάνω στο άλογο, αλλά αν ο ένας ιππότης κατέβαινε, τότε ο άλλος θα άφηνε επίσης το άλογό του και οι δύο θα μπορούσαν να προχωρήσουν σε μάχη χέρι-με-χέρι εάν το επιθυμούσαν. Τα ξίφη ήταν μακριά και διπλής όψης, με ένα απλό σταυρό-προστατευτικό για να προστατεύσουν το χέρι. Συνήθως απαιτούσαν δύο χέρια για να ταλαντεύονται αποτελεσματικά για

³³ Gravett, C. English Medieval Knight 1200–1300. Osprey Publishing, 2002

οποιοδήποτε χρονικό διάστημα. Τα ρόπαλα θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν παρά τα σπαθιά³⁴.

Πανοπλία

Παρόλο που η επένδυση από λινό και δερμάτινη θωράκιση αφορούσε το τουρνουά τον 13ο αιώνα μ.Χ., όταν η θωράκιση πλάκας τέθηκε σε ευρύτερη χρήση στο πεδίο της μάχης τον επόμενο αιώνα, έτσι και το φορούσαν οι joustiers. Γενικά, ωστόσο, η πανοπλία του πεδίου μάχης έγινε εξειδικευμένη για τουρνουά με τμήματα που ενδέχεται να χτυπηθούν (το στήθος και τη δεξιά πλευρά του κράνους) ενισχυμένα με μια επιπλέον μεταλλική πλάκα, ένα βαρύ χαλύβδινο γάντι (μανδύα) για το λόγχη χέρι για το κάλυμμα του κράνους. Ένας δημοφιλής τύπος κράνους ήταν το «βάτραχος-στόμα» (το λεγόμενο επειδή το κάτω μισό προεξέχει περισσότερο από το πάνω μισό) που είχε οριζόντια σχισμή για όραση, αλλά ήταν τόσο στενό που ένας ιππότης μπορούσε να δει μόνο όταν γέρνει το κεφάλι προς τα εμπρός; το πλεονέκτημα ότι τα μάτια του προστατεύονταν αμέσως όταν κράταγε το κεφάλι ψηλά. Προς το τέλος του 15ου αιώνα, τα κράνη CE άρχισαν να βιδώνονται στη θωράκιση του στήθους και της πλάτης έτσι ώστε να μην πέφτει τόσο εύκολα εάν χτυπηθεί. Για τα τουρνουά, τα κράνη ήταν συχνά πλούσια διακοσμημένα με λοφία ακόμη και κέρατα και τρισδιάστατες φιγούρες³⁵.

Οι ασπίδες ήταν κατασκευασμένες από ξύλο και δέρμα, συνήθως με σιδερένια ενισχυτικά μέρη. Οι ασπίδες ποικίλλουν σε σχήμα και μέγεθος με την πάροδο του χρόνου. Θα μπορούσαν να είναι μικρές σαν την κλασική ασπίδα της εραλδίας, επιμήκη ή ακόμη και ορθογώνια. Μερικές ασπίδες έκοβαν μια επάνω γωνία στην οποία η λόγχη μπορούσε να στηρίζεται. Μερικές φορές η ασπίδα στερεωνόταν στον ώμο με ιμάντα για να εξασφαλιστεί ότι δεν έπεφτε στο έδαφος όταν θα χτυπιόταν. Τον 15ο αιώνα μ.Χ., οι ιππότες φορούσαν συχνά ένα ύφασμα, το οποίο ήταν επένδυση σε σχήμα αχλαδιού που φορούσαν στον ώμο για να απορροφήσει οποιοδήποτε χτύπημα στην ασπίδα που κρατιόταν μπροστά του³⁶.

³⁴ Gravett, C. Knights at Tournament. Osprey Publishing, 1992.

³⁵ Gies, J. Life in a Medieval Castle. Harper Perennial, 2015.

³⁶ Gies, J. Life in a Medieval Castle. Harper Perennial, 2015.

Τα άλογα προστατεύονταν συχνά με προστατευτικό στήθους με επένδυση ή μέταλλο (peytral) που κρέμονταν γύρω από το λαιμό του ζώου. Μπορεί επίσης να είχαν μια μεταλλική πλάκα που να προστατεύετο το κεφάλι και τα μάτια που ήταν πολύ συχνά καλυμμένα. Οι σέλες έγιναν υψηλότερες (ειδικά στη Γερμανία) για να διευκολύνουν τον ιππότη να παραμείνει όταν χτυπήθει από μια λόγχη ενός αντιπάλου. Τον 14ο αιώνα μ.Χ., οι σέλες ήταν εξοπλισμένες με καμπυλωτά προστατευτικά για τα πόδια του αναβάτη, τα οποία διαφορετικά θα μπορούσαν να προστατευτούν από τη φρουρά. Επίσης, στα τέλη του 14ου αιώνα μ.Χ., οι ιππότες φορούσαν ένα στήριγμα λόγχης ως μέρος της πανοπλίας του στήθους για να δώσουν στο όπλο πρόσθετη σταθερότητα³⁷.

³⁷ Gies, J. Life in a Medieval Castle. Harper Perennial, 2015.

Εικόνα 1.3.4 Jousting Armour Πηγή: ³⁸

Οι λίστες

Η περιοχή όπου οι ιππότες έπαιρναν μέρος γνωστή ως λίστες, ένας περίπου ορθογώνιος χώρος συνήθως απλώνονταν με άμμο ή άχυρο. Το μήκος του γηπέδου ήταν από 100 έως 200 μέτρα (110-220 γιάρδες). Από τις αρχές του 15ου αιώνα μ.Χ., οι δύο ιππότες χωρίζονταν μερικές φορές με ένα ξύλινο φράγμα (κλίση) που έτρεχε στο μήκος του χωραφιού που εξασφάλιζε ότι δεν συγκρούονταν μπροστά. Κατάγεται από την Ιταλία

³⁸ Gies, J. Life in a Medieval Castle. Harper Perennial, 2015.

και αντικαθιστά το απλό σχοινί των προηγούμενων εποχών, η κλίση είχε ύψος περίπου 1,8 μέτρα. Κάθε αναβάτης ξεκινούσε από τα αντίθετα άκρα του γηπέδου και καλπάζονταν ο ένας προς τον άλλον με στόχο να χτυπήσει τον αντίπαλο στο στήθος, το λαιμό ή το κράνος που θα ήταν συνήθως αρκετό για να τον χτυπήσει. Σε μετέπειτα τουρνουά, ο στόχος ήταν ειδικά να χτυπήσει την ασπίδα του αντιπάλου. Υπήρχαν ακόμη και μηχανικές ασπίδες στις αρχές του 15ου αιώνα μ.Χ. που γκρεμίζονταν όταν είχαν χτυπηθεί, δείχνοντας έτσι ξεκάθαρα στο πλήθος που είχε χτυπήσει ποιος πρώτος³⁹.

Πολύ συχνά οι λόγγες έσπαγαν κατά την πρόσκρουση, ένα σκόπιμο χαρακτηριστικό ασφαλείας, και σε αυτήν την περίπτωση, ο ιππότης παρέλαμβανε μια νέα. Τρεις λόγγες φαίνεται να ήταν το κανονικό σιτηρέσιο, και στη συνέχεια μπορεί να ακολουθούσε το σπαθί σε μάχη κάτω από τα άλογα. Το μέγεθος του πεδίου πρόσδεσης μειώθηκε με την πάροδο του χρόνου και η μεγαλύτερη ασφάλεια σήμαινε ελαφρύτερη και πιο επιδεικτική πανοπλία, κορυφές κράνους και ασπίδες. Το να βγάλεις το κράνος ήταν ένα σήμα ότι ένας ιππότης δεν ήθελε να συνεχίσει τον διαγωνισμό. Στο γαλλικό ρομαντισμό του 13ου αιώνα CE, το *Castellan of Coucy*, αν και έργο μυθοπλασίας, καταγράφει τους κινδύνους του jousting στο ακόλουθο απόσπασμα: ⁴⁰

Την επόμενη μέρα η χαρά συνεχίστηκε [μέχρι] έμειναν μόνο τρεις ιππότες, οι άλλοι τραυματίστηκαν... Στο πρώτο πέρασμα, ο Καστέλλαν έριξε το κράνος του αντιπάλου του στη σκόνη και το αίμα έτρεξε από το στόμα και τη μύτη του... Στην τρίτη δοκιμή και οι δύο άντρες αφοπλίστηκαν και έπεσαν αναίσθητοι στο έδαφος. Οι βαλέτες, οι λοχίες έβαλαν στις ασπίδες τους, και τους μετέφεραν από το χωράφι... αλλά ήταν, ευχαριστώ τον Θεό, κανένας άνθρωπος δεν ήταν νεκρός. ⁴¹

Ακόμη και η πρακτική του jousts μπορεί να ήταν επικίνδυνη: Ο John de Hastings, Earl of Pembroke, σκοτώθηκε από τραυματισμό στη βουβωνική χώρα σε ένα τέτοιο περιστατικό το 1390 μ.Χ. Υπήρξαν ακόμη και περιπτώσεις ανταγωνιστικού πνεύματος που πήγαν πολύ μακριά. Ο χρονογράφος του 13ου αιώνα Mather Paris καταγράφει ότι ένας ιππότης με το όνομα Roger de Leyburne σκότωσε τον αντίπαλό του Arnold de

³⁹ Gies, J. *Life in a Medieval Castle*. Harper Perennial, 2015.

⁴⁰ Gies, J. *Life in a Medieval Castle*. Harper Perennial, 2015.

⁴¹ Gies, J. *Life in a Medieval Castle*. Harper Perennial, 2015.

Montigny με μια λόγχη στο λαιμό. Ανακαλύφθηκε μετά η αίσθηση ότι η λόγχη του Leyburne δεν ήταν αμβλύ όπως θα έπρεπε και, επιπλέον, ο Leyburne είχε υποστεί σπασμένο πόδι σε μια νωρίτερη μάχη με τον Montigny⁴².

Εικόνα 1.3.5 Joust Αναπαράσταση Πηγής: (Gies, J. 2015).

Με την πάροδο του χρόνου, η χαλάρωση έγινε λιγότερη για να χτυπήσει τον αντίπαλό από το άλογό του και περισσότερο από ένα άθλημα που βασίζεται σε πόντους. Οι σύνθετοι κανόνες αναπτύχθηκαν και δόθηκαν σημεία για τον αριθμό των σπασμένων λόγχων ή των χτυπημάτων σε συγκεκριμένα μέρη του σώματος όπως το γέισο. Ένα σύνολο διατάξεων για τουρνουά που καταρτίστηκαν στην Αγγλία το 1466 μ.Χ. προέβλεπε ότι θα απονεμηθούν βραβεία για τις ακόλουθες επιτυχίες: ⁴³

❖ Ξεκούραση για την λόγχη, ή φέρει άλογο και αναβάτη στη γη.

⁴² Gies, J. Life in a Medieval Castle. Harper Perennial, 2015.

⁴³ Gies, J. Life in a Medieval Castle. Harper Perennial, 2015.

- ❖ Χτύπησε δύο φορές το στέμμα του αντιπάλου, και έχοντας τρέξει την πιο δίκαιη πορεία και δίνοντας τις καλύτερες πινελιές, καλύτερα με το δόρυ⁴⁴.

Αντίθετα, τα έπαθλα θα μπορούσαν να αποσυρθούν εάν είχε χτυπηθεί ένα άλογο, εάν ένας αντίπαλος χτυπιόταν στο πίσω μέρος ή αν κάποιος είχε φορτωθεί στην κλίση τρεις φορές. Ο νικητής ενός joust κέρδιζε βραβεία όπως ένα χρυσό στέμμα, ένα δαχτυλίδι, ένα κόσμημα, μια χρυσή αλυσίδα, ένα λεπτό σπαθί ή κράνος, ακόμη και ένα άλογο ή ένα γεράκι, ενώ η λιγότερη εμπορική ανταμοιβή ήταν σε μορφή φιλιού ή καλτσοδέτας μιας κυρίας και η γενική λατρεία του πλήθους και των συνομηλίκων⁴⁵.

Πτώση

Από τον 16ο αιώνα, η ιπποδρομία του CE έγινε πιο εκτιμημένη από τις ικανότητες του jousting, και οι μάχες κάτω από τα άλογα, μερικές φορές με τους αντιπάλους που χωρίζονται από ένα χαμηλό φράχτη, έγιναν μια δημοφιλή εναλλακτική λύση για το joust. Υπήρχαν και άλλες προκλήσεις, όπως η τοξοβολία, και ο ακριβός διαγωνισμός και ο εγγενής κίνδυνος της χαλάρωσης προκάλεσε την αργή παρακμή του. Το Jousting έχασε μεγάλο μέρος της αίγλης του όταν ο Χένρι Β '(1547-1559 μ.Χ.), ο βασιλιάς της Γαλλίας, σκοτώθηκε σε μια εκδήλωση το 1559 μ.Χ., όταν ένα θραύσμα από μια σπασμένη λόγχη μπήκε στη γείσα του. Τα τουρνουά, ωστόσο, συνεχίστηκαν σποραδικά σε ορισμένες χώρες, ειδικά ως εορταστικές παραστάσεις σε σημαντικές βασιλικές εκδηλώσεις, αλλά οι αναβιώσεις, ακόμη και μια σύντομη, τον 19ο αιώνα μ.Χ., δεν είχαν νόημα τώρα που η χρυσή εποχή του ιπποτισμού και του ιππότη είχε περάσει από καιρό⁴⁶.

⁴⁴ Gravett, C. *Knights at Tournament*. Osprey Publishing, 1992.

⁴⁵ Phillips, C. *The Complete Illustrated History of Knights & The Golden Age of Chivalry*. Southwater, 2017.

⁴⁶ Phillips, C. *The Complete Illustrated History of Knights & The Golden Age of Chivalry*. Southwater, 2017.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ΤΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΤΗΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ

Οι ρίζες του Κερκυραϊκού Καρναβαλιού χάνονται στη Διονυσιακή λατρεία της αρχαίας Ελλάδας. Το Καρναβάλι της Κέρκυρας αναζωογονήθηκε κατά την περίοδο της Ενετικής κατοχής του νησιού και μέσα από μια πορεία άνω των 450 ετών, φτάνει στην εποχή μας, όπου αναγεννάται κάθε χρόνο.

2.1 Η Άνθηση των Ιππικών Αγώνων στην Κέρκυρα

Οι Βενετοί αξιωματούχοι δεν επέτρεπαν στο λαό να παρακολουθήσει τα επίσημα γεύματα των παλατιών και αποζημίωναν το πλήθος με την παρακολούθηση των ιππικών αγώνων. Τους ιππικούς αγώνες τους παρακολουθούσε όλη η πόλη και γινόταν στο παλιό φρούριο.

Η αναβίωση του τουρνουά συνδεόταν με την πορεία των κυβερνήσεων προς το απολυταρχικό πνεύμα. Το φαινόμενο αυτό παρουσιάστηκε στην Ιταλία ενώ οι Μέδικοι αρχίσαν να προωθούν τα τουρνουά την περίοδο που το κράτος, άφηνε το Δημοκρατικό Πολίτευμα και ενσωματώνονταν σε μια αριστοκρατική κοινωνία⁴⁷.

Από τον 16 αιώνα και μετά οι βασιλείς και οι πρίγκιπες ιδρύουν ιπποτικά τάγματα με εμβλήματα και καταστατικά που τα χαρακτήριζε η ποικιλία και η μοναδικότητα. Με αυτό τον τρόπο συνέβαλαν στην επιβίωση των προτύπων παρότι θεωρούνταν ξεπερασμένα. Η γκιόστρα ήταν η απομίμηση της τέχνης του πολέμου και είχε προστεθεί η ψευδαίσθηση της αλληγορίας με πλοκή απαγγελία στίχων και τελετουργία μουσικής.

Οι ιππότες έκαναν εξάσκηση στο σπαθί και στη λόγχη και μάθαιναν για την ομαδικότητα, ενώ εκπαιδεύονταν στην υπομονή και το θάρρος αρετές που ήταν απαραίτητες για τις μάχες στον πραγματικό πόλεμο. Οι αριστοκράτες είχαν μεταβληθεί σε αυλικούς, ενώ είχε αλλάξει ο τρόπος σύνδεσης των ιπποτικών σωμάτων με τις δυναστείες που ήταν στο βάθρο της ηγεμονίας. Οι ιππότες εξακολουθούν να διαδραματίζουν σπουδαίο ρόλο στην άμυνα του μονάρχη αφού στην γκιόστρα όταν το κονταροκτύπημα είναι αληθινό, εντάσσεται σε θεατρικά πλαίσια όπου τα δόρατα και οι αιχμές των δοράτων αμβλύνονται. Οι διεξαγωγές των ιπποτικών αγωνισμάτων μέσα

⁴⁷ Αλίκη Νικηφόρου (1999) Δημόσιες Τελετές στη Κέρκυρα κατά την περίοδο της βενετικής κυριαρχίας 14 ως 18ος αιώνας. Εκδόσεις Θεμέλιο

στα αρχιτεκτονικά πλαίσια των παλατιών, συνέπεσε με την αποστασιοποίηση τους από τους τραυματισμούς και τα αληθινά τουρνουά. Όλο και πιο πολλοί προτιμούσαν την γκιόστρα αφού τραβούσε το ενδιαφέρον για την ανάδειξη των πολεμικών αρετών⁴⁸.

Με τη μεγαλοπρέπεια των τελετών και την χρησιμοποίηση των στρατιωτικών εμβλημάτων είχαν την ελπίδα ότι θα προσελκύσουν αυτούς και την αυλή τους το ανθος της νιότης του τόπου.

Η εκκλησία της Ρώμης διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο στην αποτροπή των στοιχείων βίας από τους ιππικούς αγώνες. Οι πάπες Ιννοκέντιος και Ευγένιος στη Σύνοδο του Λατερανού είχαν καταδικάσει κάθε μορφή βίας κατά τους ιππικούς αγώνες.

Τη θέση αυτή υποστήριξε ο Ιννοκέντιος Γ ενώ ο πάπας Κλήμης ο Ε απειλούσε με αφορισμό τους παραβάτες της αιματηρής αναμέτρησης στα ιππικά αγωνίσματα. Κατά τον 15^ο αιώνα οι τραυματισμοί που προκαλούσαν τον θάνατο γίνονταν όλο και λιγότεροι στη διάρκεια των ιππικών αγώνων. Το 1420 εισήχθη ένα διάφραγμα ανάμεσα στους ιπότες στο χρονικό διάστημα που εκτόξευαν το δόρυ. Το 1559 σε μια γκιόστρα χτυπήθηκε και πέθανε ο βασιλιάς της Γαλλίας Ερρίκου Β όπου κάθε επικίνδυνο στοιχείο εγκαταλείφθηκε οριστικά. Με το πέρασμα του χρόνου η δημοτικότητα των ιππικών αγώνων αυξήθηκε σημαντικά, σε σημείο που πλαισίωναν κάθε σημαντικό γεγονός όπως γάμους βαφτίσεις επίσημους εισόδους κλπ.. με αποτέλεσμα να γραφτεί ένας τελετουργικός κωδικός *Η εδαφική εξουσία του χαρισματικού εκείνου ηγέτη που ήταν συγχρόνως άξιος πολεμιστής, διανοούμενος, ποιητής, αρχιτέκτονας και ένθερμος υποστηρικτής της ζωής, της αυλής ήταν επισφαλής ενώ παρόμοιες δημόσιες εκδηλώσεις πλούτου και δύναμης όπως οι ιππικοί αγώνες που υπηρετούσαν τα ιπποτικά πρότυπα στόχευαν στην ενίσχυση της πίστης των ευγενών στο Στέμμα.*

Κάποιες από τις γκιόστρες που είχαν διεξαχθεί στην πλατεία του Αγίου Μάρκου είχαν μείνει ονομαστές για την μεγαλοπρέπεια τους. Από τις πιο γνωστές ήταν η γκιόστρα που γιορτάστηκε για την επανάκτηση της Κρήτης το 1364, οπού είχε πάρει μέρος και ο βασιλέας της Κύπρου και την οποία αποθανάτισε ο Πατριάρχης. Το έπαθλο για τον πρώτο νικητή ήταν χρυσό στεφάνι και για τον δεύτερο ζώνη φτιαγμένη από ασήμι.

⁴⁸ Αλίκη Νικηφόρου (1999) Δημόσιες Τελετές στη Κέρκυρα κατά την περίοδο της βενετικής κυριαρχίας 14 ως 18ος αιώνας. Εκδόσεις Θεμέλιο

Ολη τη διάρκεια του 15^{ου} αιώνα διεξάγονταν γκιόστρες στην πλατεία του Αγίου Μάρκου ενώ κατά τα τέλη του απαγορεύτηκε η ιππασία μέσα στην πόλη οπότε μειώθηκαν οι γκιόστρες⁴⁹.

Εξακολουθούσαν να διοργανώνονται κάποιες από αυτές από ιδιώτες σε δευτερεύουσες πλατείες ενώ δεν σταμάτησε η διοργάνωση εκείνων που στόχευαν στην εξάσκηση στην ιππασία και γινόταν στην καναλεριζα των Αγίων Ιωάννη και Παύλου.

2.2 Η Γκιόστρα στην Κέρκυρα

Στην Κέρκυρα με την φροντίδα της βενέτικης διοίκησης η πόλη διοργάνωνε γκιόστρες σε ολη τη διάρκεια των τελευταίων αιώνων. Κατά τον κερκυραίο ιστορικό Ανδρέα Μαρμορα η διεξαγωγή αιματηρής γκιόστρας έγινε από τον Κυβερνήτη του Νέου Φρουρίου Romanello di Viterdo το 1599. Η αφήγηση του Μαρμορα εμπεριέχει στοιχεία που σχετίζονται με την πραγματικότητα του καιρού του. Παραδείγματος χάριν κατά την εξέταση των αόπλων των κερκυραίων για τα οποία αναφέρει ότι έγινε πριν την διεξαγωγή του αγώνα, από τον Βενετό αξιωματούχο που δήθεν οργάνωσε την γκιόστρα, τα όπλα των Κερκυραίων βρέθηκαν να είναι μεγαλύτερα από τα επιτρεπόμενα όρια. Το μέγεθος των όπλων συμπεριλαμβανόταν στους κανονισμούς της γκιόστρας⁵⁰.

Ο ιστορικός αναφέρει, πως σωζόταν ακόμα στις μέρες του, το όπλο από τον αγώνα στην οικογένεια Πολίτη, αφού είναι γνωστό ότι η οικογένεια ως και το πρώτο μισό του 17^{ου} αιώνα είχε πολλά μέλη με πολλούς από αυτούς να λαμβάνουν μέρος ως το 1645. Δεν είναι επίσης τυχαίο ότι ο σημαντικότερος αντίπαλος του βενετού αξιωματούχου ήταν από την οικογένεια Λουκάν,η η οποία λάμβανε μέρος στις γκιόστρες τον 17^ο και 18^ο αιώνα. Ο χρόνος διεξαγωγής της γκιόστρας αναφέρεται ως η περίοδος του καρναβαλιού. Για την έναρξη των αγώνων γινόταν επίσημη προκήρυξη και επιθεώρηση των όπλων, ενώ σαν χώρος διεξαγωγής αποτελούσε η Σπιανάδα μπροστά από το παλιό φρούριο οπου στήνονταν δύο θεωρεία. Το ένα θεωρείο αφορούσε τους επίσημους και τους εξ αίματος συγγενείς και το δεύτερο τις γυναίκες. Τα εμβλήματα

⁴⁹ Αλίκη Νικηφόρου (1999) Δημόσιες Τελετές στη Κέρκυρα κατά την περίοδο της βενέτικης κυριαρχίας 14 ως 18ος αιώνας. Εκδόσεις Θεμέλιο

⁵⁰ Αλίκη Νικηφόρου (1999) Δημόσιες Τελετές στη Κέρκυρα κατά την περίοδο της βενέτικης κυριαρχίας 14 ως 18ος αιώνας. Εκδόσεις Θεμέλιο

των αγωνιζομένων εκτεινόταν γύρω από τη Σπιανάδα ενώ η διεξαγωγή των αγώνων δεν ολοκληρωνόταν σε μια ήμερα αλλά συνέχιζε και την επόμενη⁵¹.

Ο Μαρμοράς όπως φαίνεται ήταν επηρεασμένος από τις περιγραφές των ιππικών αγώνων των μυθιστορημάτων και ποιημάτων, όχι μόνο της Δύσης αλλά και της Κρήτης. Επίσης ήταν αυτός που οριοθέτησε την έναρξη και την παύση της γκιόστρας στην Κέρκυρα το 1599 σε μια εποχή που ο κίνδυνος των διαγωνιζομένων εκτός από την περίπτωση ατυχήματος είχε περιοριστεί στις τελετουργικές γκιόστρες των ευρωπαϊκών αυλών. Ένας από τους μεγάλους ιστορικούς της γκιόστρας ο Claude Francois Menestrier κατατάσσει την γκιόστρα στην ίδια κατηγορία με τα μπαλέτα τις παρελάσεις και τις μασκαράτες και τις θεωρεί ως μια μορφή τέχνης στην οποία ο αυλικός και ο στρατιωτικός συνεργάστηκαν με το ζωγράφο τον ποιητή, τον ενδυματολόγο, τον μουσικό και τον πυροτεχνουργό για να παρουσιάσουν ένα αρμονικό θέαμα⁵².

2.2.1 Kavalieri Cavalieri στην Γκιόστρα στην Κέρκυρα τον 17^ο και 18^ο Αιώνα

Υπάρχουν αρχεία του Κερκυραϊκού Συμβουλίου όπου καταχωρούν τους ιππικούς αγώνες το 1624. Σώζονται προκηρύξεις πρακτικά και ενστάσεις αγώνων που διεξάγονταν κατά την περίοδο του καρναβαλιού, αφού η Βενετία είχε φροντίσει να ευαισθητοποιήσει το ιπποτικό πνεύμα και σε όσους ήθελε να τιμήσει για τις υπηρεσίες που προσέφεραν τους παρείχε τον τίτλο του Kavalieri που έδινε το δικαίωμα της πρωτοκαθεδρίας στο Συμβούλιο της πόλης. Οι Kavalieri έπαιρναν θέση ανάλογα με την ηλικία τους και κάθονταν από τη δεξιά μεριά αμέσως με τους Συνδίκους της πόλης, τους Ετήσιους Δικαστές, τον Διερμηνέα του Δικαστηρίου, τον γραμματέα της Κοινότητας, τους διδάκτορες του δικαίου, τον Προβλεπτή της Υγείας, τον Καπιτάνο του Νησιού, το Σοπρακομιτο, τους Καπιτουλάριους, τους Διδάκτορες της Ιατρικής, έναν εκπρόσωπο του Δημόσιου Ταμείου και τον Προβλεπτή των Σιτηρών⁵³.

⁵¹ Αλίκη Νικηφόρου (1999) Δημόσιες Τελετές στη Κέρκυρα κατά την περίοδο της βενέτικης κυριαρχίας 14 ως 18ος αιώνας. Εκδόσεις Θεμέλιο

⁵² Αλίκη Νικηφόρου (1999) Δημόσιες Τελετές στη Κέρκυρα κατά την περίοδο της βενέτικης κυριαρχίας 14 ως 18ος αιώνας. Εκδόσεις Θεμέλιο

⁵³ Αλίκη Νικηφόρου (1999) Δημόσιες Τελετές στη Κέρκυρα κατά την περίοδο της βενέτικης κυριαρχίας 14 ως 18ος αιώνας. Εκδόσεις Θεμέλιο

Η Διάκριση των Kavalieri από το υπόλοιπο σώμα του Συμβουλίου είχε σημαντικό χαρακτήρα αφού προηγούνταν στις εκλογές των αξιωμάτων όπως συνάγεται από την κωδικοποίηση του 1622.

Από το 1518 ως το 1725 υπάρχουν στα αρχεία της Βενετίας δεκατέσσερα αντίγραφα που απονέμουν τον τίτλο του ιππότη του Αγίου Μάρκου σε αντίστοιχους Κερκυραίους. Ο αριθμός αυτός προστίθεται από μαρτυρίες διάφορων πηγών ακόμα είκοσι ατόμων κατά την περίοδο 1624 ως 1796, όπου μαρτυρούνται επτά συμμετοχές στους ιππικούς αγώνες των νεαρών ευγενών της Κέρκυρας με τον τίτλο του ιππότη (kavaliere).

Στα πρακτικά των αγώνων ο τίτλος σημειώνεται αμέσως μετά το όνομα όπως αυτός του Dottor ή του Conte αν υπάρχει. Πρόκειται για τους Αντώνιο Κουαρτανο, Βίκτωρα Βούλγαρη του Χριστοφόρου (1625 – 1640), τους αδελφούς Αντώνιο, Δήμο και Βιτόριο Χαλικιόπουλο του Στεφάνου, τον Γεώργιο Λούπινα (1683 -1700), και τέλος τον Σπυρίδωνα Χαλικιόπουλο του Νικολάου – Σωτήρη (1751= 1755). Σημαντικό είναι να σημειωθεί η διάκριση της γραφής στον όρο Kavalieri και Cavalieri. Η Αρχαϊκή γραφή προτιμάται για τους ιππότες του τάγματος του Αγίου Μάρκου, ενώ η άλλη για όλους όσους συμμετέχουν στο αγώνισμα⁵⁴.

Δεν υπάρχουν στοιχεία για την διεξαγωγή των αγώνων κατά τα προγενέστερα χρόνια του 1624 σημαίνει ότι τα ιπποτικά αγωνίσματα καθιερώθηκαν την τρίτη δεκαετία του 17^{ου} αιώνα.

Θεωρείται αδύνατο να μην είχε αρχίσει η μύηση των υπηκόων στα πρότυπα του ιπποτισμού, που καλλιεργούσαν την πίστη και την αφοσίωση στον άρχοντα στις αρχές του 16^{ου} αιώνα. Με την απονομή των τίτλων του ιππότη του Αγίου Μάρκου είχαν θεσπίσει αγωνίσματα που εντάσσονταν στο πνεύμα και στην επίδειξη του μεγαλείου της δύναμης της Γαληνότητας, αλλά και στην εξάσκηση της πολεμικής επιδεξιότητας πολιτών και στρατιωτών τον οποίο χρειαζόταν η Βενετία.

Την άποψη αυτή υποστηρίζει η απόφαση του Vincenzo Caldo με ημερομηνία 22 Απριλίου 1548 όπου το βραβείο της γκιόστρας στην Κεφαλλονιά οριζόταν στο ποσό των τριάντα Δουκάτων. Το 1624 άλλαξε ο τρόπος οργάνωσης και διεξαγωγής.

Η αφήγηση του κερκυραίου ιστορικού Μαρμωρα διευκρινίζει ότι στην Κέρκυρα δεν είχαν εισαχθεί εκείνη την εποχή αγωνίσματα αλλά μόνο οι ευγενείς για να παίρνουν

⁵⁴ Αλίκη Νικηφόρου (1999) Δημόσιες Τελετές στη Κέρκυρα κατά την περίοδο της βενέτικης κυριαρχίας 14 ως 18ος αιώνας. Εκδόσεις Θεμέλιο

τον καιρό τους συνήθιζαν να τρέχουν τον Μώρο ή τον Σαρακηνο από ξύλο υποδηλώνοντας την διεξαγωγή των ιππικών αγώνων ως τα τέλη του 16^{ου} αιώνα⁵⁵.

Πιστεύουμε ότι τα ιπποτικά αγωνίσματα ξεκίνησαν στην Κέρκυρα τις αρχές του 17^{ου} αιώνα.

Αξίζει να ερευνηθεί κατά ποσό η προαγωγή οφείλεται αφενός στη Βενετία και σε ποιο βαθμό πρέπει να αποδοθεί στο συμβούλιο της Κέρκυρας, και αφετέρου να εντοπισθούν στη δεύτερη περίπτωση οι αιτίες της.

2.2.2 *Giostra all Anello Giostra alla Quintana*

Η γκιόστρα στην Κέρκυρα προσαρμόστηκε στις συνήθειες της Αναγέννησης. Απομακρύνθηκε από τα ανοιχτά στάδια και μεταφέρθηκε στην πόλη ώστε να εμπλουτιστεί με τα θεατρικά στοιχεία που η Αναγέννηση μπορεί να της παρέχει.

Οι αλλαγές παρουσιάστηκαν κατά τα τέλη του 16^{ου} αιώνα. Η προσκόλληση της γκιόστρας στην πολεμική επιδεξιότητα επιβεβαιώνεται και στην Κέρκυρα.

Στις Δημόσιες Τελετές η γκιόστρα των πολιτών ενσωματώνεται με την γκιόστρα των στρατιωτών στην περίοδο του καρναβαλιού⁵⁶.

Τις δυο τελευταίες Κυριακές του Τριωδίου οι πολίτες της Κέρκυρας μπορούσαν να παρακολουθήσουν τους νεαρούς ευγενείς του Νησιού και τους στρατιώτες της Γαληνότητας να αγωνίζονται με τα άλογα τους για να διεκδικήσουν το έπαθλο που όριζε η μεγαλοθυμία του Δόγη. Τα αποτελέσματα της γκιόστρας καταχωρούνται στα αρχεία της πόλης από το 1624 ως το 1640 μέχρι να χαθούν τα ίχνη τους το 1683. Με αποτέλεσμα να παρατηρούνται σημαντικές διαφοροποιήσεις που αποδίδεται στην αταξία της τρήσης των αρχείων του Συμβουλίου που παρατηρήθηκε εκείνη την περίοδο παρά την παύση της διοργάνωσης της⁵⁷.

Από την Σπιαναδα κοντά στο Παλιο Φρούριο η γκιόστρα μεταφέρθηκε στην δημοσία αγορά στο κέντρο της πόλης. Η διοίκηση των Βένετων καθώς και άλλοι επίσημοι είχαν τη δυνατότητα να παρακολουθήσουν από ένα σημείο της διαδρομής ανάμεσα στην αγορά και το λιμάνι και συγκεκριμένα από το σπίτι του Εβραίου Καϊμ Κοέν.

⁵⁵ Αλίκη Νικηφόρου (1999) Δημόσιες Τελετές στη Κέρκυρα κατά την περίοδο της βενέτικης κυριαρχίας 14 ως 18ος αιώνας. Εκδόσεις Θεμέλιο

⁵⁶ Αλίκη Νικηφόρου (1999) Δημόσιες Τελετές στη Κέρκυρα κατά την περίοδο της βενέτικης κυριαρχίας 14 ως 18ος αιώνας. Εκδόσεις Θεμέλιο

⁵⁷ Αλίκη Νικηφόρου (1999) Δημόσιες Τελετές στη Κέρκυρα κατά την περίοδο της βενέτικης κυριαρχίας 14 ως 18ος αιώνας. Εκδόσεις Θεμέλιο

Το έπαθλο συνδεόταν με τον ορό *corner il palio*. Ήταν ένα περίτεχνο ύφασμα που δινόταν ως έπαθλο στους χίπικους αγώνες. Οι αγωνιζόμενοι είχαν χρέος να μην υπερβούν τις τρεις διαδρομές που κάνανε συνήθως και να μην είναι μασκαρεμένοι.

Στην γκιόστρα του 1625 και 1626 υπήρξε μεγάλη αταξία κατά την διεξαγωγή των αγώνων με αποτέλεσμα το έπαθλο να μην δοθεί, κάτι που συνέβη και σε άλλες διεξαγωγές των αγώνων⁵⁸.

Ο Προβλεπτής Καπιτάνος υπόβαλε ένα σχετικό αίτημα των Συνδίκων το 1628, εξέδωσε διάταγμα με το οποίο ανανέωνε την ισχύ της απαγόρευσης του μασκαρέματος των ιπποτών, έτσι ώστε να μην υπάρχουν προβλήματα στην αναγνώριση του διαγωνιζόμενου. Επίσης περιόρισε τις διαδρομές σε τρεις ώστε να καταστεί δυνατή η διάθεση των βραβείων και των παρέλθοντων χρόνων.

Στην γκιόστρα το 1635 έγινε δημοσίευση των Capitoli που αποσκοπούσε στην αποφυγή κάθε στρεψοδικίας που μπορούσε να γίνει κατά την διεξαγωγή των αγώνων. Τα Capitoli είχαν συμπεριλάβει οκτώ άρθρα, από τα οποία τίθενται οι όροι συμμετοχής, ο τρόπος και ο χρόνος δήλωσης των συμμετεχόντων στους Συνδίκους, και η σειρά με την οποία θα έτρεχε ο κάθε ιπότης. Αν χανόταν κάποιο εξάρτημα κατά την διεξαγωγή των αγώνων ή αν υπερέβαιναν τις τρεις καθορισμένες διαδρομές, γινόταν ακύρωση της βαθμολογίας ενώ η αφαίρεση του δακτυλιδιού από το πεδίο του αγώνα, επέφερε την επιβολή προστίμου⁵⁹.

Μετά το 1635 τα Capitoli της γκιόστρας καταχωρούσαν στα αρχεία της κοινότητας τα αποτελέσματα των αγώνων του 1634 και 1635 με διαφορά δυο μόλις ημερών το ένα από το άλλο.

Στα τουρνουά και στις γκιόστρες η έκδοση του κανονισμού συγκροτούσε ένα συνηθισμένο φαινόμενο, ενώ τους σχετικούς νόμους και κανονισμούς τους είχε εκδώσει ο βασιλιάς Philippe de Valois.

2.2.3 Σύνδικοι της Πόλης και Κριτές της Γκιόστρας

Οι Σύνδικοι της πόλης έφεραν την ευθύνη για τον κανονισμό της γκιόστρας στην Κέρκυρα. Η κρίση που είχαν οι Σύνδικοι ήταν τελεσίδικη στις βενετικές αρχές ενώ το

⁵⁸ Αλίκη Νικηφόρου (1999) Δημόσιες Τελετές στη Κέρκυρα κατά την περίοδο της βενέτικης κυριαρχίας 14 ως 18ος αιώνας. Εκδόσεις Θεμέλιο

⁵⁹ Αλίκη Νικηφόρου (1999) Δημόσιες Τελετές στη Κέρκυρα κατά την περίοδο της βενέτικης κυριαρχίας 14 ως 18ος αιώνας. Εκδόσεις Θεμέλιο

βραβείο το απόνεμε ο Βαίλος. Το 1624 έγινε η πρώτη αφορμή για να διαμορφωθεί μια τέτοια απόφαση, όταν παρουσιάστηκε στις βενέτικες αρχές η ένσταση τριών ιπποτών για το αποτέλεσμα της γκιόστρας και η ένσταση παραπέμφθηκε στην κρίση των Συνδίκων. Έναν αιώνα αργότερα και σε διάστημα λιγότερο από δέκα χρονιά το σκεπτικό της προαναφερθείσας υπόθεσης ανατράπηκε για να επικυρωθεί αμέσως μετά. Στην γκιόστρα του 1726 η διοίκηση της Βενετίας ακύρωσε το βραβείο από τον Στέφανο Ρεφελετη ακυρώνοντας τους βαθμούς της διαδρομής λόγω των δυο συναγωνιστών του, των Τζιακομο Μπαρμπάτη (Κοντε), και Γεωργίου Τριβόλη- Πιέρης (καβαλιέρε) οι οποίοι πίστευαν ότι του έπεσε το ξίφος οπότε παράβηκε το 6^ο άρθρο του κανονισμού της γκιόστρας⁶⁰.

Στην γκιόστρα το 1734 οι Σύндικοί θέλοντας να προφυλάξουν την ισχύ του άρθρου ακύρωσαν τη βαθμολογία του Βίκτωρα Ροδίτη, αφού του έπεσε η αιχμή του δόρατος κατά την διεξαγωγή της δεύτερης διαδρομής, που βρήκαν όμως αντίθετη την διοίκηση της Βενετίας που έκρινε τον Ροδίτη νικητή.

Η απόφαση αυτή δεν άντεξε την πίεση των Συνδίκων, έτσι ώστε λίγες μέρες αργότερα σε μια συνεδρίαση του Reggimento και του Προβλεπτή Καπιτάνο αποφάσισαν να τεθεί ξανά σε ισχύ η απόφαση του 1624 κηρύσσοντας τους Συνδίκους Δικαστές τελεσίδικους της γκιόστρας⁶¹.

Το 1739 ο Πρεσβευτής Zorzi Grimani αντιμετωπίζοντας μια νέα φιλονικία για την απονομή του επάθλου της γκιόστρας που είχε αναγκάσει τους Συνδίκους να αποφασίσουν την επανάληψη του αγώνα και να στηριχθεί στις τότε αποφάσεις της Βενέτικης διοίκησης του 1624 και του 1734 και επικύρωσε με νέα απόφαση την προηγούμενη απόφαση που αφορούσε την τελεσίδικη κρίση των Συνδίκων για τα αποτελέσματα του αγώνα.

Για το λόγο αυτό, όταν ο διάδοχος του στο αξίωμα του Γενικού Προβλεπτή Antonio Loredan Kr. θέλησε να παρέμβει στην απόφαση των αποτελεσμάτων της γκιόστρας του 1742 δεν κατόρθωσε να αντισταθεί στις πιέσεις των Συνδίκων και αναγκάστηκε να υποχωρήσει ανακαλώντας την εντολή του⁶².

⁶⁰ Αλίκη Νικηφόρου (1999) Δημόσιες Τελετές στη Κέρκυρα κατά την περίοδο της βενέτικης κυριαρχίας 14 ως 18ος αιώνας. Εκδόσεις Θεμέλιο

⁶¹ Αλίκη Νικηφόρου (1999) Δημόσιες Τελετές στη Κέρκυρα κατά την περίοδο της βενέτικης κυριαρχίας 14 ως 18ος αιώνας. Εκδόσεις Θεμέλιο

⁶² Αλίκη Νικηφόρου (1999) Δημόσιες Τελετές στη Κέρκυρα κατά την περίοδο της βενέτικης κυριαρχίας 14 ως 18ος αιώνας. Εκδόσεις Θεμέλιο

Τα Capitoli της γκιόστρας με τις αποφάσεις των ετών 1624, 1734, 1739 και 1742 από τότε συνόδευαν την καταχώριση των αποτελεσμάτων στα αρχεία της κοινότητας. Σε καταχώριση των τελευταίων ετών της Βενέτικης κυριαρχίας ως τίτλος του corpus σημειώθηκε η φράση δυνάμει δημοσίων σεβαστών αποφάσεων, οι αξιοσέβαστοι Σύνδικοι είναι Δικαστές τελεσίδικοι, στη συνάντηση της γκιόστρας.

Πράγματι μετά το 1742 η αρμοδιότητα των Συνδίκων στην κρίση των αποτελεσμάτων ήταν απόλυτα σεβαστή και από τους διαγωνιζομένους και από τη Βενέτικη Διοίκηση.⁶³

2.2.4 Τόπος Χρόνος και Τρόπος Διεξαγωγής του Αγώνισματος

Η επιμονή της πόλης να εξασφαλίσει από την Βενέτικη διοίκηση την αποκλειστική ευθύνη για την διεξαγωγή και την εκτέλεση των ιππικών αγώνων υποδηλώνει τη σημασία που είχε η γκιόστρα για την τοπική κοινωνία κατά τον 17^ο και 18^ο αιώνα.

Από την άποψη αυτή δεν θα ήταν άσκοπη η προσεκτική ανάλυση όλων των στοιχείων που συνέθεταν την εικόνα των ιππικών αγώνων την οποία συμεριζόταν το σύνολο του Κερκυραϊκού λαού κατά τις δυο τελευταίες Κυριακές του Καρναβαλιού⁶⁴.

Η συμμετοχή του κοινού μαρτυρείται ως μαζική και ενθουσιώδης όχι μόνο στην γκιόστρα των citabeni cavalieri αλλά και σε εκείνη των στρατιωτών που γινόταν στο παλιό φρούριο. Η μεγάλη συμμετοχή στο παλιό φρούριο ανάγκασε τον Gerolamo Foscarini Προβλεπτή Καπιτάνο να επισημαίνει το 1653 τους κινδύνους που εγκυμονούσε η προέλευση και να προτείνει τη μεταφορά της γκιόστρας στην Σπιανάδα αλλιώς στην οδό όπου γίνεται η γκιόστρα των πολιτών που τρέχουν με το ίδιο βραβείο με εκείνο των στρατιωτών. Η πρόταση όμως δεν έγινε δεκτή αφού η γκιόστρα των στρατιωτών εξακολούθησε να διοργανώνεται στο Παλιό Φρούριο μέχρι τον επόμενο αιώνα.

Την γκιόστρα των citabeni cavalieri προκηρυσσόταν από ένα κήρυκα, κατά τον συνηθισμένο τρόπο με σάλπιγγα σε προκαθορισμένο μέρος με την ανάγνωση σχετικής διακήρυξης του Reggimento και του Προβλεπτή Καπιτάνου.

⁶³Αλίκη Νικηφόρου (1999) Δημόσιες Τελετές στη Κέρκυρα κατά την περίοδο της βενέτικης κυριαρχίας 14 ως 18ος αιώνας. Εκδόσεις Θεμέλιο

⁶⁴Αλίκη Νικηφόρου (1999) Δημόσιες Τελετές στη Κέρκυρα κατά την περίοδο της βενέτικης κυριαρχίας 14 ως 18ος αιώνας. Εκδόσεις Θεμέλιο

Τη δεύτερη Κυριακή του Τριωδίου, ημέρα της παράθεσης του επίσημου γεύματος προς τιμήν της πόλης εκ μέρους του Προβλεπτή Καπιτάνου, οπού το έπαθλο αναρτιόταν έξω από το παλάτι του και συγκεκριμένα στις πέτρινες κολόνες του εξώστη⁶⁵.

Τις επόμενες ημέρες το έπαθλο των Κερκυραίων αναρτιόταν και σε κεντρικό μέρος της πόλης, σε δημόσια θεά που ανέμιζε λίγες ημέρες πριν από τη λήξη του καρναβαλιού και το έπαθλο της γκιόστρας των στρατιωτών.

Η αθλοθέτηση και των δύο επάθλων από τη βενέτικη διοίκηση εξηγεί και την ανάρτηση τους στο παλάτι του Προβλεπτή Καπιτάνου, ο οποίος ως υπεύθυνος για την οικονομική διαχείριση εξασφάλιζε σχετικό εξοφλητικό ένταλμα. Το *palio* που απονεμήθηκε στο νικητή της γκιόστρας το 1829 του Ιωάννη Κουαρτάνο του τότε Αλέξανδρου, ήταν από χρυσοποίκιλτο φάσμα με μεγαλόσχημη μορφή σε άσπρο πεδίο. Προφανώς η μεγαλόσχημη μορφή ήταν από τη μορφή του λιονταριού του Αγίου Μάρκου. Το 18^ο αιώνα το βραβείο των *citabeni cavalieri*, ήταν από βαρύ ύφασμα τεσσάρων μέτρων, ενώ των στρατιωτών από ύφασμα στην απόχρωση της πέτρας με λουλούδια, ελαφρύ ποικιλιμένο με χρυσό η ασήμι στην ίδια πάντα διάσταση⁶⁶.

Κατά τα μέσα του 18^{ου} αιώνα (1738) η αγορά του υφάσματος στοίχιζε στη βενέτικη διοίκηση 800 λίρες και 13 λίρες η επίζωγράφιση του. Τις επόμενες δεκαετίες προστίθεται ακριβώς κάτω από τη μορφή του λιονταριού του Αγίου Μάρκου, το σύμβολο της πόλης, η απήδαλος τριήρης σε πεδίο μπλε και βαθύ κόκκινο, καθώς και οι απεικονίσεις οικοσήμεων των οικογενειών των *cavalieri* που συμμετείχαν κάθε φορά. Αμέσως μετά το γεύμα το απόγευμα της προτελευταίας Κυριακής του καρναβαλιού οι Σύндικοι της πόλης κατευθύνονταν στο παλάτι του Προβλεπτή Καπιτάνου στο Παλιο Φρούριο για να τον συνοδεύσουν στον τόπο που θα διεξαγόταν ο αγώνας⁶⁷.

Ως τα μέσα του 18^{ου} αιώνα και συγκεκριμένα το 1753, όπως είδη προαναφέραμε η γκιόστρα γινόταν στην αγορά της πόλης και οι επίσημοι παρακολουθούσαν τη διεξαγωγή του αγώνα από το σπίτι του Εβραίου Caim Coen. Από το 1754 η αγορά δεν προσφερόταν πλέον για τη φιλοξενία της γκιόστρας, αφού η οικοδόμηση στο κέντρο της πόλης προχωρούσε με ταχύ ρυθμό και συνάμα η ανάπτυξη των θεατρικών στοιχείων της γκιόστρας, απαιτούσε όλο και περισσότερο χώρο. Παρόλα αυτά κρίθηκε

⁶⁵ Αλίκη Νικηφόρου (1999) Δημόσιες Τελετές στη Κέρκυρα κατά την περίοδο της βενέτικης κυριαρχίας 14 ως 18ος αιώνας. Εκδόσεις Θεμέλιο

⁶⁶ Αλίκη Νικηφόρου (1999) Δημόσιες Τελετές στη Κέρκυρα κατά την περίοδο της βενέτικης κυριαρχίας 14 ως 18ος αιώνας. Εκδόσεις Θεμέλιο

⁶⁷ Αλίκη Νικηφόρου (1999) Δημόσιες Τελετές στη Κέρκυρα κατά την περίοδο της βενέτικης κυριαρχίας 14 ως 18ος αιώνας. Εκδόσεις Θεμέλιο

ότι η διεξαγωγή έπρεπε να εξακολουθήσει να γίνεται στην πόλη και μεταφέρθηκε στο Πλατύ Καντούνι τη σημερινή οδό Μουστοξύδη.

Σημείο αφετηρίας θα ήταν η εκκλησία της Πλατυτέρας που βρισκόταν στην κατάληξη του συγκεκριμένου δρόμου στη Σπιανάδα και σημείο τερματισμού το πλάτωμα που σχημάτιζε ο προμαχώνας του Αγίου Αθανάσιου⁶⁸.

Στην οικία Μιδει που βρισκόταν σε αυτό το δρόμο οι Βενετοί επίσημοι είχαν φροντίσει από νωρίτερα τους τάπητες και τα μαξιλάρια τους, απαραίτητα όπως είδαμε εξαρτήματα σε κάθε τους επίσημη παράσταση, αφού παρακολουθούσαν το αγώνισμα από τον εξώστη του σπιτιού ντυμένοι με ρομάνα. Στον ίδιο χώρο παρευρίσκονταν και εκπρόσωποι της πόλης, επίσης ντυμένοι με ρομάνα αλλά και μασκοφόρες κυρίες. Οι Σύνδικοι της πόλης κριτές του αγώνα παρακολουθούσαν καθισμένοι σε τραπεζάκι τοποθετημένο στο δρόμο κοντά στο δακτυλίδι της γκιόστρα και σημείωναν τις διαδρομές. Βρίσκονταν επομένως προς το τέλος της διαδρομής για να διαπιστώσουν τα χτυπήματα του κάθε ιππότη, τον αριθμό των οποίων, ο Γραμματέας που δεν ήταν άλλος από τον Γραμματέα της κοινότητας καθισμένος στο τραπεζάκι να σημειώνει ώστε να ανακηρυχθεί ο νικητής. Από τη στιγμή που η γκιόστρα είχε μεταφερθεί στο Πλατύ Καντούνι στήνονταν ξύλινη εξέδρα για να φιλοξενήσει τους Συνδίκους, στην αρχή μικρή και αργότερα μεγαλύτερη, η οποία μάλιστα όσο τα χρόνια περνούσαν όλο και περισσότερο βελτιωνόταν⁶⁹.

Έτσι, ενώ το 1757 στήθηκε μια μικρή εξέδρα ξύλινη, αργότερα μεγάλωσε και έγινε ιδιαίτερα μεγαλοπρεπής. Τη στόλιζαν με τα χρυσοπόρφυρα υφάσματα που διακοσμούσαν τους τοίχους του Ναού του Αγίου Σπυρίδωνα τα οποία όπως είδαμε χρησιμοποιούσαν και για το στολισμό της αίθουσας του Συμβουλίου την ημέρα της επίσημης εσόδου του Γενικού Προβλεπτή Θαλάσσης.

Το δάπεδο της εξέδρας έστρωναν με δεκατρείς τάπητες που μετέφεραν εκεί για την περίπτωση, ενώ αρχικώς προστάτευε τους κριτές η υφασμάτινη και αργότερα η ξύλινη οροφή. Το διάκοσμο συμπλήρωναν με ξύλινες κολόνες και προτομές αγαλμάτων που τοποθετούσαν γύρω από την εξέδρα.

Εκτός από την εξέδρα των Συνδίκων η πόλη όφειλε να ετοιμάσει τα δακτυλίδια η τον αράπη αν επρόκειτο για Quintana και την Lizza τον περιφραγμένο δηλαδή χώρο στον

⁶⁸ Αλίκη Νικηφόρου (1999) Δημόσιες Τελετές στη Κέρκυρα κατά την περίοδο της βενέτικης κυριαρχίας 14 ως 18ος αιώνας. Εκδόσεις Θεμέλιο

⁶⁹ Αλίκη Νικηφόρου (1999) Δημόσιες Τελετές στη Κέρκυρα κατά την περίοδο της βενέτικης κυριαρχίας 14 ως 18ος αιώνας. Εκδόσεις Θεμέλιο

οποίο θα γινόταν ο αγώνας. Τα ξύλινα δακτυλίδια αντικαταστάθηκαν με τον καιρό με σιδερένια. Το 1758 οι Σύνδικοι αγόρασαν από τον Στέφανο Θεοτόκη έναν αράπη που είχε στην κατοχή του για 34 λίρες και 12 σολδία για τις ανάγκες της γκιόστρας και τον οποίο χρειάστηκε να ξαναπεράσουν με λάδι το 1771 και το 1779, όσο για τη Lizza για να την περιχαράξουνε χρησιμοποιούσαν αποφλοιωμένα κομμάτια από κυπαρίσσι η δρυ που τα έκοβαν στη μέση. Από όταν η γκιόστρα μεταφέρθηκε στο Πλατύ Καντούνι επικράτησε η συνήθεια οι ξυλέμποροι να προσφέρουν τα ξύλα για την περίφραξη του σταδίου. Για να ετοιμαστούν ήταν απαραίτητο να δουλέψουν δύο τεχνίτες από δέκα ημερομίσθια ο καθένας και δυο ημερομίσθια ένας ξυλουργός⁷⁰.

Μια δαπάνη που έφτανε προς τα τέλη του 18 ου αιώνα τις 204 λίρες. Η τελευταία προετοιμασία η οποία έμεινε να επιβλέψει ο επιστάτης του σταδίου που εκλεγόταν από τα τέλη του 17^{ου} αιώνα από το Συμβούλιο της πόλης, ήταν η κατά δυνατόν λείανση και ο καθαρισμός του σταδίου. Στους ετήσιους απολογισμούς των Συνδίκων καταγράφονται όλες αυτές οι δαπάνες που μαρτυρούν ότι κατά τις τελευταίες δεκαετίες του 18^{ου} αιώνα και όσο η Γαληνότατη παράκμαζε ο εορτασμός του αγωνίσματος γινόταν μεγαλοπρεπέστερος και αυτό αφορά όλο το φάσμα των επίσημων τελετών, με αποτέλεσμα το κονδύλι που διέθετε η πόλη να μεγαλώνει συνεχώς.

Έτσι ενώ ως το 1766 αρκούσε το ποσό των 100 λίρων, από το 1768 και ύστερα κυμαινόταν από 150 ως και 530 λίρες. Η μόνη μαρτυρία που έχουμε για την παράσταση των αγωνιστών στο στάδιο, είναι εκείνη του Μαρμόρα.....Φάνηκε ο Μεο με πράσινη πανοπλία στο ίδιο χρώμα με το κάλυμμα και το στολισμό του αλόγου του, που σαν να συναγωνιζόταν τις ακτίνες του κράνους του κυρίου του είχε στα γρηγορά του πόδια φτερά⁷¹.

Και ο Λουκανης για να κρατήσει την υπόσχεση που είχε δώσει στον αντίπαλο του, να σκοτεινιάσει δηλαδή τον ήλιο του με την σεληνόμορφη Κέρκυρα ήταν μεταμορφωμένος σε νύμφη, αλλά πάνοπλος μέσα από τα γυναίκεια του ρούχα. Στο κεφάλι φορούσε στεφάνι από δάφνη για να έρχεται σε αντίθεση με το χρώμα του Μεο, που αν με το πράσινο έλπιζε σε νίκη, ο Λουκανης με τη δάφνη προμηνούσε τον θρίαμβο.

⁷⁰ Αλίκη Νικηφόρου (1999) Δημόσιες Τελετές στη Κέρκυρα κατά την περίοδο της βενέτικης κυριαρχίας 14 ως 18ος αιώνας. Εκδόσεις Θεμέλιο

⁷¹ Αλίκη Νικηφόρου (1999) Δημόσιες Τελετές στη Κέρκυρα κατά την περίοδο της βενέτικης κυριαρχίας 14 ως 18ος αιώνας. Εκδόσεις Θεμέλιο

Η διήγηση είναι κοντά στην πραγματικότητα αφού είναι γνωστό ότι οι ιππότες προέρχονταν στις γκιόστρες με στολές εντυπωσιακές και προπαντός πλούσιες σε συμβολισμούς. Με τη λήξη του αγώνα οι Σύνδικοι παρουσίαζαν στις βενέτικες αρχές τα αποτελέσματα και ο Βαίλος παρέδιδε το βραβείο στον νικητή μέσα στις επευφημίες του πλήθους. Το ρόλο των Συνδίκων στη γκιόστρα των στρατιωτών έπαιρνε ο κυβερνήτης των όπλων που στεκόταν κοντά στο δακτυλίδι και κατάγραφε τις διαδρομές ενώ οι επίσημοι παρακολουθούσαν τον αγώνα από τον εξώστη που σχημάτιζαν οι ασίδες στο παλάτι του Προβλεπτή Καπιτάνου, ο οποίος απένεμε και το έπαθλο στον νικητή⁷².

Οι στρεψοδικίες κατά τις πρώτες δεκαετίες του 17^{ου} αιώνα όπως είδαμε, και άλλοτε οι κακές καιρικές συνθήκες, εμποδίζαν πολλές φορές την διεξαγωγή της γκιόστρας.

Στην περίπτωση μετάθεσης της διεξαγωγής της γκιόστρας κατά την καθιερωμένη ημερομηνία, η γκιόστρα των στρατιωτών μεταφερόταν στις 25 Απριλίου γιορτή του Αγίου Μάρκου και όταν συνέβαινε αυτό επιτρεπόταν οι στρατιώτες να εμφανίζονται μασκαρεμένοι. Ο βροχερός καιρός ήταν συνηθισμένο φαινόμενο για τις κλιματολογικές συνθήκες της Κέρκυρας και ήταν η αφορμή να ματαιωθεί και η γκιόστρα των πολιτών. Τότε ή μεταφερόταν για την επόμενη χρονιά ή την μετέθεταν σε άλλη ημερομηνία μέσα στον ίδιο χρόνο, πράγμα που συνέβαινε σπάνια.

Κάτι τέτοιο συνέβη το 1738 όταν ο Προβλεπτής Καπιτάνο Benetto Trevisan μετά την ματαίωση της γκιόστρας λόγω των καιρικών συνθηκών αλλά και της επικείμενης αναχώρησης του, αποφάσισε στις 31 Ιουλίου του 1738 την επιστροφή του ποσού που είχε διατεθεί για το έπαθλο και το οποίο είχε ο ίδιος χρεωθεί από το δημόσιο ταμείο.

Το ποσό επιστράφηκε την 1^η Αυγούστου και οι Σύνδικοι της πόλης που ήταν πάντα σε ετοιμότητα, όταν επρόκειτο να υπερασπιστούν τα κεκτημένα προνόμια της πόλης τους κατέφυγαν στον Γενικό Προβλεπτή Θαλάσσης τον Zrzi Grimanì με αίτημα την ανάκληση της απόφασης του Trevisan⁷³.

Το αίτημα ικανοποίησε την απόφαση του Προβλεπτή στις 11 Νοεμβρίου η οποία αφού κοινοποιήθηκε στο διάδοχο του Trevisan Zuanne Malipiero επέτρεψε την πραγματοποίηση της γκιόστρας στις 23 του ιδίου Μήνα.

⁷² Αλίκη Νικηφόρου (1999) Δημόσιες Τελετές στη Κέρκυρα κατά την περίοδο της βενέτικης κυριαρχίας 14 ως 18ος αιώνας. Εκδόσεις Θεμέλιο

⁷³ Αλίκη Νικηφόρου (1999) Δημόσιες Τελετές στη Κέρκυρα κατά την περίοδο της βενέτικης κυριαρχίας 14 ως 18ος αιώνας. Εκδόσεις Θεμέλιο

Τις φορές που η γκιόστρα μεταφερόταν τον επόμενο χρόνο, τότε είτε διεξάγονταν διπλές γκιόστρες με λίγες ημέρες διαφορά η μία από την άλλη, είτε οι δύο γκιόστρες ενσωματώνονταν σε μία και το βραβείο της γκιόστρας του προηγούμενου χρόνου δινόταν στον cavaliere που έπαιρνε τη δεύτερη θέση.

Από τα αρχεία του Κερκυραϊκού Συμβουλίου προκύπτει ότι οι γκιόστρες που αφορούσαν σε προηγούμενα χρόνια διεξήχθησαν το 1635 και το 1759 όχι δύο αλλά τρεις, η μία μετά την άλλη και αντιστοιχούσαν σε εκείνες των ετών 1757.

Γίνεται λοιπόν κατανοητό ότι το ποσοστό της συμμετοχής των οικογενειών στην γκιόστρα που είναι ήδη χαμηλό κατά το α' μισό του 17^{ου} αιώνα μίας και οι μισές περίπου οικογένειες δεν μετέχουν, μειώνεται στη συνέχεια ακόμα περισσότερο και μόνο η ελάττωση κατά το ήμισυ περίπου των μελών του Συμβουλίου που πραγματοποιείται κατά τα τέλη του 18^{ου} αιώνα, γίνεται αφορμή να παρουσιάσουν μια άνοδο οι συμμετοχές στην γκιόστρα.

Σε ολόκληρη την περίοδο την οποία μας δόθηκε από τις πηγές η δυνατότητα να ερευνήσουμε το έπαθλο της γκιόστρας μοιράζονται Εικοσιτέσσερις οικογένειες και αυτές όχι ισόμοιρα⁷⁴.

Από τον πίνακα των νικητών φαίνεται ότι όταν το έπαθλο, απονέμεται περισσότερο από μια φορά στην ίδια οικογένεια αυτό συμβαίνει σε κοντινά διαστήματα και αυτό φαίνεται καθαρά στις οικογένειες Ιουστινιανη και Ρικη, από τις οποίες ανακηρύχτηκαν νικητές για τέσσερις η και πέντε χρονιές, γεγονός που συνδέεται πιθανώς με τον πρωταγωνιστικό ρόλο που διαδραμάτιζαν οι οικογένειες αυτές τη δεδομένη χρονική περίοδο.

Είναι προφανές ότι την πόλη εκπροσωπούσαν στις επίσημες τελετές αλλά και στις εκδηλώσεις που ξέφευγαν από τα όρια του θρησκευτικού η πολιτικού τελετουργικού, οι ιδίες οικογένειες δηλαδή εκείνες οι οποίες στηριζόμενες είτε στη μακροχρόνια παρουσία τους στο Συμβούλιο, είτε στην οικονομική τους ευμάρεια, είτε στις περισσότερες φορές και στα δυο, είχαν κατορθώσει να κυριαρχήσουν και σε αυτό.

Τα επίσημα γεύματα οι θεατρικές παρατάσεις, οι οργανωμένοι χοροί και προπάντων η γκιόστρα, συνθέτουν την εικόνα του επίσημου εορτασμού στην Κέρκυρα. Και όσο η μεταμφίεση και το ξεφάντωμα των λαϊκών τάξεων δημιουργούσε την περιρρέυσα

⁷⁴ Αλίκη Νικηφόρου (1999) Δημόσιες Τελετές στη Κέρκυρα κατά την περίοδο της βενέτικης κυριαρχίας 14 ως 18ος αιώνας. Εκδόσεις Θεμέλιο

ατμόσφαιρα ουσιαστική συμβολή στην συγκρότηση του εορτασμού είχε η Γαληνότητα⁷⁵.

Η τελευταία όπως και στη Λιμνοθάλασσα φρόντιζε να βρίσκεται πίσω από κάθε οργανωμένη εκδήλωση με στόχο την αποτροπή από τις συνειδήσεις των υπηκόων της ουτοπικής αντίληψης του κόσμου που ευνοούσε το καρναβάλι και απειλούσε να αλλοιώσει την τάξη των πράγματων που με τόση επιμέλεια, φροντίδα και υπομονή τους είχε μεταδώσει. Ενώ η μάσκα για τα λαϊκά στρώματα ήταν ένα μέσο πρόσκαιρης επανισορόπησης των κοινωνικών ανισοτήτων και έδινε αφορμές για την κριτική τους. Το καρναβάλι με τις εκδηλώσεις στις οποίες πρωταγωνιστούσαν τα ανώτερα κοινωνικά στρώματα επιβεβαίωνε ακόμη μια φορά την πυραμίδα μιας ιεραρχίας που ήταν δημιούργημα της Γαληνότητας.

2.3 Το Καρναβάλι στην Πόλη

Στην πόλη της Κέρκυρας οι γιορτές του καρναβαλιού επηρεάστηκαν από την άφιξη των Ενετών. Οι Ενετοί, με το πολυάριθμο προσωπικό που ζούσε στην πόλη (στρατιωτική και διοικητική), έφεραν τα δικά τους καρναβαλικά έθιμα (που είχαν τις ρίζες τους στα Ρωμαϊκά Saturnalia), και τον δικό τους τρόπο διασκέδασης, που πολύ σύντομα εμβολιάζει την τοπική παράδοση δημιούργησε το Corfiot Carnival με παράδοση πάνω από 450 χρόνια⁷⁶.

Οι άρχοντες και οι ευγενείς, ξένης ή τοπικής καταγωγής, συμμετείχαν στις γιορτές, οι οποίες στην αρχή αποτελούσαν εσωτερικές εκδηλώσεις. Σε πολλά σπίτια κρατήθηκαν μπάλες με μάσκες και ευρωπαϊκά φορέματα, με νοσταλγία για την κοσμοπολίτικη ατμόσφαιρα και τη λαμπρότητα της Μητρόπολης. Σταδιακά, μιμούμενοι τον βενετσιάνικο τρόπο ζωής, οργανώθηκε στην Κέρκυρα λέσχη για τους ευγενείς, μαζί με χαρτοπαικτικές λέσχες χαρτοπαικτικών λεσχών και θέατρο, όπου πραγματοποιήθηκαν οι κωμωδίες του ενετού αριστοκράτη Carlo Goldoni και σύντομα αφομοιώθηκαν, έγιναν παράδοση και αγαπήθηκαν από τους Κερκυραίους.

Έγινε έντονο παιχνίδι με χαρτιά κατά την περίοδο του καρναβαλιού. Στην πόλη υπήρχαν τέσσερα καζίνο, το καζίνο για τους Βενετούς ευγενείς, αυτό για τους Κερκυραίους Ευγενείς, ένα για τους στρατιωτικούς-αξιωματικούς και τους

⁷⁵ Αλίκη Νικηφόρου (1999) Δημόσιες Τελετές στη Κέρκυρα κατά την περίοδο της βενέτικης κυριαρχίας 14 ως 18ος αιώνας. Εκδόσεις Θεμέλιο

⁷⁶ corfu.gr

υψηλόβαθμους υπαλλήλους και το καζίνο για τους αξιωματικούς του ναυτικού. Τα καζίνο είχαν δωμάτια για συνομιλία και τραπέζια για τράπουλα - έπαιζαν tresette, briscola, paseta και firaun. Σε ένα από αυτά συμμετείχε ο διάσημος Giacomo Casanova⁷⁷.

Η πολυχρωμία, η χαρά, το «brío», το υψηλό πνεύμα και κυρίως η συμμετοχή του κοινού ήταν τα στοιχεία που χαρακτήριζαν το Καρναβάλι της Κέρκυρας, το οποίο, σε συνδυασμό με τις μάσκες και την υπέροχη ατμόσφαιρα στους δρόμους και στα σοκάκια της πόλης, έκανε την Κέρκυρα να μοιάζει με τη Βενετία, όπου η γοητεία και η διασκέδαση κράτησαν για μήνες και είχαν το δικό τους ιδιαίτερο χρώμα.

Η ανάπτυξη της όπερας στην Κέρκυρα είχε τη συμβολή της στο Corfiot Carnival. Η μετατροπή του συλλόγου των Nobles στο θέατρο το 1720 με το όνομα "Nobile Teatro di San Giacomo" και η κλήση ιταλικών ομάδων που έκαναν κωμωδίες, "opera buffa" αλλά και πεζογραφία, διήρκεσε ολόκληρη τη χειμερινή περίοδο μέχρι την τελευταία Κυριακή του Καρναβαλιού. Αυτή η παράδοση συνεχίστηκε τον 20ο αιώνα, μετά την κατασκευή του Δημοτικού Θεάτρου⁷⁸.

Μασκαρισμένες μπάλες (που ονομάστηκαν Cavalchine) πραγματοποιήθηκαν στο Θέατρο κατά την περίοδο του Καρναβαλιού. Στην αρχή τα εισιτήρια ήταν ακριβά για να παρέχουν οικονομική υποστήριξη στους ηθοποιούς, αλλά αυτό καταργήθηκε από τον τελευταίο Provveditor Carolo Aurelio Widman, έτσι ώστε όλοι να μπορούσαν να πάνε. Κυρίες με φανταχτερά ρούχα και καλοντυμένες μεταμφιέσεις παρακολούθησαν τις μπάλες από τα ενοικιαζόμενα κουτιά του θεάτρου, ανταλλάσσοντας ματιά, πολύχρωμα σερπεντίνες και ερωτικά γράμματα, ενώ κατά τη διάρκεια των διαστημάτων ανταλλάσσουν επισκέψεις. Πολλές μπάλες κρατήθηκαν και η τελευταία δεν μπορούσε να προχωρήσει περισσότερο από τις 12:00 στα μεσάνυχτα της περασμένης Κυριακής, όταν όλες οι μάσκες ρίχτηκαν. Τα αρχεία λένε ως μπάλες έξι ημερών, δύο νύχτες με υπογραφές (veglione) και τέσσερις κοινές νύχτες με μάσκες (cavalchine). Οι μπάλες ήταν τρόπος ζωής και δεν σταμάτησαν ποτέ, ούτε καν κατά τη Ρωσοτουρκική πολιορκία (Νοέμβριος 1798-Φεβρουάριος 1799)⁷⁹.

Αργότερα οι χοροί μετά τα μεσάνυχτα μεταφέρθηκαν σε πολλές ιδιωτικές αίθουσες χορού στην πόλη. Σε μεγάλους χορούς, ειδικός δάσκαλος διδάσκονταν «Cuadrilias» και «lancie», που ήταν το επίκεντρο της νύχτας. Εκτός από το ότι στο Δημοτικό Θέατρο

⁷⁷ corfu.gr

⁷⁸ corfu.gr

⁷⁹ corfu.gr

οι χοροί της «Παλιάς Φιλαρμονικής», της «Γυμναστηρίου» και της «Ρολίνα», έχουν παραμείνει αξέχαστες από τότε.

Οι Nobles και οι ευκατάστατοι μεταμφιέστηκαν σε ντόμινο και αρλεκίνες, φορούσαν μάσκες (mouzeta) και κατασκευάζοντας περίπτερα στην πλατεία Spianada, διακοσμημένα με χόρτα και λουλούδια, αγωνιζόταν για την καλύτερη διακόσμηση του κιβωτίου και ρίχνονταν μεταξύ τους βιολέτες και σερπαντίνες και ποτίζονταν περαστικοί με «πομπές» ποτισμένου αρώματος. Την τελευταία Κυριακή του Καρναβαλιού όλοι ήταν με μάσκες στο Λιστόν, είτε περπατούσαν είτε σε προπονητή για το «Will» και την αποτέφρωση του King-Carnival στις 12 το μεσημέρι⁸⁰.

2.4 Το Καρναβάλι μετά τον Β Παγκόσμιο Πόλεμο

Με το ξέσπασμα του Β 'Παγκοσμίου Πολέμου, το Κερκυραϊκό Καρναβάλι, με την έντονη λαϊκή συμμετοχή, έγινε ανενεργό, αλλά το 1955 μια ομάδα ρομαντικών Κερκυραίων, οι οικογένειες Μάνεσης και Κουρκουμέλης, πήραν την πρωτοβουλία και αποφάσισαν την αναδιοργάνωση των εορτασμών. Προσπάθησαν με αγάπη και επιθυμία για τους παλιούς χρόνους και κατάφεραν να φέρουν ξανά την ευτυχία και το γέλιο στους Κερκυραίους, οι οποίοι ανταποκρίθηκαν με τη διοργάνωση μπαλών και παρελάσεων. Το 1962 ιδρύθηκε η Οργάνωση Κερκυραϊκών Εορτασμών και Συμβάντων(ΟΚΕΕ), η οποία υποστήριξε την πρωτοβουλία της προαναφερθείσας ομάδας. Εκατοντάδες μεταμφιέσεις και πολλά επιπλέοντα σώματα καλωσόρισαν στο παλιό λιμάνι το «ζωντανό» King Sior-Carnival (ένα αποκλειστικό χαρακτηριστικό του Κερκυραϊκού Καρναβαλιού) που έδωσε γέλιο και «διακοσμούσε» τον καθένα με τα «σχόλιά του» - «petegoletsa» (κουτσομπολιό)⁸¹.

Στα χρόνια της δικτατορίας (1967-1974) αυτή η γιορτή έγινε και πάλι ανενεργή και το 1975 με την ίδρυση του «Οργανισμού Κερκυραϊκών Εορτασμών», το Κερκυραϊκό Καρναβάλι αναβίωσε ξανά. Από το 1981 ο Οργανισμός Κερκυραϊκών Δραστηριοτήτων, με τη βοήθεια και τη βοήθεια του Δήμου Κέρκυρας, είναι ο κύριος οργανισμός που είναι υπεύθυνος για την αναβίωση του Κερκυραϊκού Καρναβαλιού και μέχρι στιγμής πέτυχε, με τη συνεργασία πολλών πολιτιστικών συλλόγων και

⁸⁰corfu.gr

⁸¹corfu.gr

συλλόγων, να διοργανώστε πολλές υπέροχες καρναβαλικές δραστηριότητες, ομαδικές και float-παρελάσεις και άλλες πολιτιστικές, θεατρικές και μουσικές εκδηλώσεις⁸².

Η διαφορετική κοινωνική ζωή των αγροτικών περιοχών της Κέρκυρας σε σύγκριση με εκείνη της πόλης, διατηρείται μέσα από τις γιορτές του καρναβαλιού πολλά στοιχεία της αρχαίας ελληνικής παγανιστικής λατρείας. Η άφιξη στους δρόμους του Βασιλιά Καρναβάλι, ο νυχτερινός χορός των μεταμφιέσεων με μουτζέτα (μάσκες) γύρω από τη φωτιά, τα αυτοσχέδια κωμικά σκίτσα με πραγματικά κοροϊδευτικό χαρακτήρα, ο Ιερός Γάμος με το συμπόσιο και τέλος η ανακοίνωση του Will και η τελετή της αποτέφρωσης του King Carnival (αυτός που αναλαμβάνει το βάρος των αμαρτιών), με γέλιο, ευτυχία, ευχές, μουσική και χορό στις ταβέρνες και τα ιδιωτικά σπίτια, υπονοούν τις Διονυσιακές ρίζες του καρναβαλιού των Κερκυραίων εξοχή. Σύμφωνα με τον Κάρολο Κλίμη, μέχρι πριν από μερικές δεκαετίες, στα υψίπεδα της Κέρκυρας, το έθιμο του καρναβαλιού του φαλλού και του jinx ((Διόνυσια σύμβολα), γινόταν κατά την τελευταία Κυριακή του καρναβαλιού (Τυροφάγος). Ακόμα και σήμερα στα ορεινά χωριά της Επισκοπής, των Νυμφών και της Κληματίας διεξάγεται μια μοναδική παράδοση - ο Χορός των Ιερέων που τραγουδά το τραγούδι "Doxa na", ένα έθιμο που συνδυάζει την παγανιστική λατρεία και τη χριστιανική θρησκεία⁸³.

2.5 GIOSTRE

Κάποια στιγμή κατά τη διάρκεια του 16ου αιώνα, οι Ενετοί, μιμούμενοι τη Μητρόπολη, ίδρυσαν το «Giostre» στην Κέρκυρα κατά την περίοδο του καρναβαλιού.

Το «giostre» πιστεύεται ότι είχε τις ρίζες του στους ρωμαϊκούς χρόνους και η άφιξή τους στην Κέρκυρα, σύμφωνα με κάποια άποψη, ξεκίνησε με την παρουσία των πρώτων Λατίνων κατακτητών (σταυροφόροι) στο νησί, γεγονός που τεκμηριώνεται με την αναφορά Παρόμοιων γεγονότων σε άλλα μέρη της Ελλάδας που γνώρισαν τη δυτική επιρροή (τα ιπποειδή τουρνουά του μεσαιωνικού Πριγκιπάτου της Αχαΐας ήταν διάσημα σε όλη την Ευρώπη κατά την εποχή του Guillaume Villehardouin).

Με την αναβίωση του ιππικού πνεύματος κατά την περίοδο της Αναγέννησης και την ανασύσταση των Ιπποτικών Τάξεων, πραγματοποιήθηκαν πολλές κινήσεις, όχι στα

⁸²corfu.gr

⁸³ corfu.gr

πεδία της μάχης, αλλά στα κέντρα της πόλης και σε πολλές περιπτώσεις μέσα στα παλάτια-συγκροτήματα. Στη Βενετία επικράτησε η Giostra, η οποία παρουσίαζε τις πολεμικές αρετές του ατόμου, κάτι που η Αναγέννηση ευνόησε πολύ.

Δύο «Giostre» βραβεύτηκαν κατά την περίοδο του Καρναβαλιού στην Κέρκυρα. Η ευγενής νεολαία συμμετείχε στην πρώτη, η οποία πραγματοποιήθηκε στην Πλατεία Σπιανάδα, και οι στρατιώτες στην άλλη, που πραγματοποιήθηκαν μέσα στο Παλαιό Φρούριο⁸⁴.

Από τα μέσα του 18ου αιώνα οι δύο τύποι που διεκδικεί η ευγενής νεολαία, μετακινήθηκαν στη Strada Larga (Moustoxydi Str.) Στην πρώτη, με την ονομασία Giostra all'anello, ο διαγωνιζόμενος έπρεπε να περάσει τη λόγχη του μέσα από ένα δαχτυλίδι ο άλλος, που ονομάζεται Giostra alla quintana ή saracino, ο διαγωνιζόμενος έπρεπε να χτυπήσει όσες φορές μπορούσε να μαριονέτα με πρόσωπο σαρακένου. Ο κύριος των παιχνιδιών ήταν ο Maestro di Campo, ο οποίος επιλέχθηκε από το Συμβούλιο των Nobles. Οι εκπρόσωποι των Βενετών και των Κερκυραϊκών αρχών παρακολούθησαν τα παιχνίδια από το σπίτι Midei, το οποίο πιθανότατα είναι το κτήμα Ricci με το μεγάλο μπαλκόνι και το βενετσιάνικο mourioni. Ειδικοί κριτές, οι «κριτές giostra» στέκονταν σε ένα περίτεχνο περίπτερο στο τέλος του αγώνα και αποφάσισαν τον νικητή. Έδιναν το βραβείο (palio) στον νικητή ο οποίος με τη σειρά του πρόσφερε ένα συμπόσιο στο σπίτι του την ίδια νύχτα. Μια παρόμοια ατμόσφαιρα υπήρχε στη «giostra» του στρατιώτη μέσα στο Παλαιό Φρούριο.

Η «giostre» συνεχίστηκε κατά τον 19ο αιώνα με τον ίδιο διατεταγμένο τρόπο όπως στην εποχή των Ενετών. Ακόμα και τότε ήταν πολύχρωμα και ρομαντικά γεγονότα, αν κρίνουμε από μια διακήρυξη «giostra» το 1834: «Έρωτας στις κυρίες, τιμή για τους γενναίους, δόξα στους γενναίους»⁸⁵.

⁸⁴ corfu.gr

⁸⁵ corfu.gr

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ΤΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΤΗΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ

Τρεις ήταν οι κυριότερες και πιο χαρακτηριστικές εκφράσεις του Ζακυνθινού Καρναβαλιού: οι περίφημοι χοροί, οι οποίοι τα τελευταία χρόνια γίνονταν στα δύο μεγάλα Καζίνα της πόλης, το Ρωμιάνικο και το Λομπαρδιανό, το λαϊκό θέατρο δρόμου, οι γνωστές «Ομιλίες», που πάνω τους στηρίχτηκε η νεοελληνική δραματουργία και η γκιόστρα, ένα αληθινό υπερθέαμα της εποχής, το οποίο παρά τον καθαρά αριστοκρατικό του χαρακτήρα, μια και στους έφιππους αγώνες του λάβαιναν μέρος μόνο οι ευγενείς, οι γραμμένοι στο Libro d' Oro, είχε και έντονο λαϊκό ενδιαφέρον, με την συμμετοχή όλων των κατοίκων και των τάξεων του νησιού, των αστών, των ποπολάρων και των χωρικών, οι οποίοι το παρακολουθούσαν ανελλιπώς, πόνταραν στους συμμετέχοντες, παθιάζονταν μ' αυτούς που υποστήριζαν και τους επευφημούσαν με φανατισμό, όταν νικούσαν⁸⁶.

Η γκιόστρα, μ' άλλα λόγια, ήταν μια μορφή εκτόνωσης, αλλά και επίδειξης δύναμης και συνδύαζε στον καιρό της το σημερινό ποδόσφαιρο και τις σύγχρονες παρελάσεις. Επιβλήθηκε μηχανικά από την επίσημη εξουσία, αποτέλεσε μέσον εδραίωσης της νέας τάξης πραγμάτων, καλλιέργησε το ιπποτικό πνεύμα και τα πρότυπα της φεουδαρχικής εποχής, αλλά με τον καιρό έγινε θέαμα λαοφιλές και αποτέλεσε, όπως πολλοί ξένοι περιηγητές αποθανάτισαν στα γραπτά τους, το μεγαλύτερο γεγονός της χρονιάς για το νησί, το οποίο με το πέρασμα του χρόνου πήρε και μια εικόνα πάνδημου πανηγυριού⁸⁷.

3.1 Οι Ρίζες της Ζακυνθινής Γκιόστρας

Μετά την οριστική καταστροφή των αρχείων του νησιού, κατά την θεομηνία του σεισμού του Αυγούστου του 1953 και της φωτιάς που τον ακολούθησε, είναι δύσκολο να εντοπίσουμε τις απαρχές της γκιόστρας της Ζακύνθου. Πολλοί ερευνητές, όπως η Γλυκερία Πρωτοπαπά - Μπουμπουλίδου, την τοποθετούν στα μέσα του 17ου αιώνα, οπότε έχουμε και την πρώτη, γνωστή, γραπτή μαρτυρία, αλλά άλλοι νεότεροι και πιο σχετικοί με τον ιόνιο χώρο αμφισβητούν αυτήν την άποψη και ανάγουν πολύ παλιότερα

⁸⁶ Ανδρέου Α. Αβούρη, Ο Αλαμάνος και άλλα διηγήματα και πεζά, επιμέλεια - εισαγωγή Γεωργία Κόκλα - Παπαδάτου, Δημοτική Βιβλιοθήκη Ζακύνθου, Ζάκυνθος 2007.

⁸⁷ Λεωνίδας Χ. Ζώης, Ιστορία της Ζακύνθου, Αθήναι, 1955.

το ξεκίνημα των έφιππων αυτών αγώνων, όπως ο Σπύρος Ευαγγελάτος, ο οποίος ισχυρίζεται πως αφού στην γειτονική Κεφαλονιά βρέθηκε έγγραφο, το οποίο χρονολογείται στα 1548, θα πρέπει και στην Ζάκυνθο να υπήρχαν από την ίδια εποχή ανάλογες δραστηριότητες⁸⁸. Με την άποψη του συμφωνούν και όλοι οι ιστορικοί της Ζακύνθου, όπως ο Ερμάννος Λούντζης, ο Παναγιώτης Χιώτης, ο Λεωνίδας Ζώης και ο Ντίνος Κονόμος, αλλά και ο κεφαλλονίτης Ηλίας Τουμασάτος. Πολύτιμη είναι και η μαρτυρία του Λεωνίδα Ζώη, ο οποίος στο «Λεξικόν Ιστορικών και Λαογραφικών της Ζακύνθου», το οποίο συνέγραψε και εκδόθηκε μετά το θάνατό του, μας πληροφορεί πως στις αρχές του 16ου αιώνα και συγκεκριμένα το 1504, έγιναν ιππικοί αγώνες στο χωριό Γαϊτάνι, στους οποίους νικητής αναδείχθηκε ο κάτοικος του χωριού Στ. Ακτύπης. Άρα από τότε η Γκιόστρα ήταν γνωστή στη Ζάκυνθο και αποτελούσε τρόπο έκφρασης των κατοίκων της⁸⁹.

Ίσως η πληροφορία, η οποία μπέρδεψε τους διάφορους ερευνητές είναι αυτή που εδραιώνει επίσημα την γκιόστρα στο νησί και της δίνει κρατικό χαρακτήρα. Σίγουρα το αγώνισμα προϋπήρχε. Ιππηλάσια γίνονταν από πολύ παλιά στη Ζάκυνθο, αλλά τότε η Βενετική Κυβέρνηση τη διαχειρίζονταν η ίδια, για ευνόητους λόγους, και δίνει στο γεγονός ιδιαίτερη σημασία και μεγαλοπρέπεια⁹⁰.

Την πολύτιμη αυτή είδηση μας την διασώσει ο Σπυρίδων Δε Βιάζης, τονίζοντας μάλιστα πως «η ίδρυσις του αγώνος τούτου εγένετο εις παλαιάν εποχήν, συνέστη δε κατ' αίτησιν των ευγενών». Σύμφωνα με τις πληροφορίες του στις 29 Ιανουαρίου του 1656 ο Capitan General (Γενικός Αρχηγός) των νησιών Λάζαρος Μοτσενίγος επικύρωσε την με ημερομηνία 20 Απριλίου 1651 διάταξη του Proveditore Generale (Γενικού Προβλεπτού) Ιωάννου Αντωνίου Ζένζια, σύμφωνα με την οποία η Κοινότητα λάμβανε κάθε χρόνο τριάντα δύο ρεάλια, για να αγοραστούν τα έπαθλα, τα οποία δίδονταν στους νικητές της Γκιόστρας⁹¹.

⁸⁸ Σπύρος Ευαγγελάτος, Ιστορία του θεάτρου εν Κεφαλληνία, 1600 - 1900, Διατριβή επί διδακτορία, Βιβλιοθήκη Σ. Σαριπόλου αρ. 5, εν Αθήναις: Εθν. Καποδ. Παν. Αθηνών, 1970.

⁸⁹ Του ίδιου, Λεξικόν Ιστορικών και Λαογραφικών Ζακύνθου, τόμος Α', Ιστορικών - Βιογραφικών, Εκ του Εθνικού Τυπογραφείου, Αθήναι 1963.

⁹⁰ Ανδρέου Α. Αβούρη, Ο Αλαμάνος και άλλα διηγήματα και πεζά, επιμέλεια - εισαγωγή Γεωργία Κόκλα - Παπαδάτου, Δημοτική Βιβλιοθήκη Ζακύνθου, Ζάκυνθος 2007.

⁹¹ Σπυρίδων Δε Βιάζης, Η προσωπίς και τα ιπποδρόμια εν Ζακύνθω επί Ενετοκρατίας, περιοδικό Ανθών, έτος Α', εν Ζακύνθω 1 Φεβρουαρίου 1890, αριθ. 17, σ. σ. 137 - 139

Εικόνα 3.1.1 Πίνακας που αναπαριστά τη Γκιόστρα στη Ζάκυνθο Πηγή: ⁹²

3.2 Οι Τόποι Διεξαγωγής του Αγωνίσματος

Η γκιόστρα της Ζακύνθου φαίνεται να ακολουθεί την ιστορία και την εξέλιξη της πόλης. Αρχικά, όταν η πρωτεύουσα του νησιού βρισκόταν, για λόγους ασφάλειας, μέσα στο Κάστρο, πάνω ακριβώς από την σημερινή νεότερη, η διεξαγωγή των αγώνων γινόταν ακριβώς δίπλα από αυτήν, στην θέση Αρίγκος, στο προάστιο Μπόχαλη.⁹³ Εκεί από τα αρχαία χρόνια βρισκόταν το στάδιο 780 αγγλικών ποδών, στα δύο άκρα του οποίου υπήρχαν χτισμένοι ναοί αφιερωμένοι στον Απόλλωνα και την Αφροδίτη. Στον τόπο αυτό γίνονταν κάθε χρόνο και άλλοι αγώνες. Στο ίδιο μέρος κατά την περίοδο της

⁹² Σπυρίδων Δε Βιάζης, *Η προσωπίς και τα ιπποδρόμια εν Ζακύνθω επί Ενετοκρατίας*, περιοδικό *Ανθών*, έτος Α΄, εν Ζακύνθω 1 Φεβρουαρίου 1890, αριθ. 17, σ. σ. 137 - 139

⁹³ Ντίνος Κονόμος, *Ζάκυνθος πεντακόσια χρόνια (1478 - 1978)*, Τόμος Έκτος, *Λαογραφικά, Συλλογές λαογραφικού υλικού και η συμβολή του Ανδρέα Γαήτα*, Αθήνα, 1992.

Ενετικής Κυριαρχίας, αλλά και προηγούμενα, κηρύσσονταν οι διάφορες δικαστικές και διοικητικές αποφάσεις. Η ετυμολογία του ονόματος προέρχεται, σύμφωνα με τον Ζώη, από το ρήμα «arigare», το οποίο σημαίνει «δημηγορώ»⁹⁴.

Αργότερα, όταν κυρίως λόγω του εμπορίου της σταφίδας και της έλλειψης των θαλάσσιων κινδύνων, η πόλη κατεβαίνει στον Αιγιαλό και στην σημερινή της θέση, η Γκιόστρα διεξάγεται στην κεντρική της οδό, στην πολυσύχναστη και εμπορική «Πλατεία Ρούγα» και συγκεκριμένα στο τμήμα της που οριζόταν μεταξύ των εκκλησιών της Ευαγγελίστριας και της Αναλήψεως, όπου ήταν και το τέρμα των αγώνων⁹⁵.

Μεγάλη ήταν η φροντίδα για την διακόσμηση της περιοχής αυτής. Οι στοές, οι οποίες, όπως και σήμερα, υπήρχαν στις δύο πλευρές του δρόμου στολίζονταν με μυρτιές, δάφνες, στεφάνια, άνθη και σημαίες. Από τα μπαλκόνια και τα παράθυρα κρέμονταν πολύτιμοι και πολύχρωμοι τάπητες, φαναράκια και άλλα στολίδια. Επίσης αυτήν την ημέρα και για την διεξαγωγή της Γκιόστρας και μόνο αφαιρούσαν από τα παράθυρα τις περιοριστικές τσελουτζίες, οι οποίες ήταν σιδερένια πλέγματα, τα οποία επέτρεπαν στον κλεισμένο τότε στο σπίτι γυναικείο πληθυσμό να βλέπει προς τον δρόμο, δίχως να διακρίνεται από τους περαστικούς⁹⁶. Ήταν οι εποχές που η γυναίκα περιοριζόταν στους τέσσερις τοίχους του σπιτιού της και ο πατέρας - αφέντης είχε πάνω της κάθε δικαίωμα. Γι' αυτό το λόγο παρότι οι τσελουτζίες απομακρύνονταν, έστω και για λίγες ώρες, τα πρόσωπα του ωραίου φύλλου, το οποίο μόνο τότε μπορούσε να βγει στα παράθυρα και τα μπαλκόνια, έμεναν καλυμμένα, μια και όλες οι γυναίκες ήταν υποχρεωμένες να φορούν τις μεταξωτές μπαούτες (μάσκες), οι οποίες, ως ένα σημείο, επειδή η κοινωνία ήταν κλειστή και καθένας γνώριζε τον τόπο κατοικίας του άλλου, κρατούσαν την απαραίτητη για τα ήθη και τις αντιλήψεις της εποχής ανωνυμία. Παρ' όλα αυτά πολλοί έρωτες ξεκινούσαν την ημέρα της Γκιόστρας⁹⁷.

⁹⁴ Λεωνίδας Χ. Ζώης, Ιστορία της Ζακύνθου, Αθήναι, 1955.

⁹⁵ Διονύσης Μουσμότης, Η Γκιόστρα στον Ελληνικό χώρο, φυλλάδιο Γκιόστρα 2006, Ζάκυνθος 2006, σ. σ. 9 - 12.

⁹⁶ Διονύσης Σέρρας, Ιστορικό και βιβλιογραφικό χρονολόγιο για την Γκιόστρα, φυλλάδιο Γκιόστρα 2006, σ. σ. 13 - 20

⁹⁷ Παναγιώτης Χιώτης, Ιστορικά απομνημονεύματα της νήσου Ζακύνθου, τόμος δεύτερος, Εν Κερκύρα, εν τω Τυπογραφείω της Κυβερνήσεως, 1858.

Χαρακτηριστική είναι η σχετική περιγραφή που κάνει ο συγγραφέας Διον. Ρώμας στον «Θρήνο της Κάντιας» του πολύτιμου και πολύτομου «Περίπλου» του και συγκεκριμένα στο κεφάλαιο «Η κοίμηση της Σιγούρας» για το σκηνικό της διεξαγωγής της Γκιόστρας στην πόλη της Ζακύνθου και το πανηγυριώτικο κλίμα της: «Μαύρα τα βόλτα της ρούγας, δεξιά ζερβά, σα μερμηγκοφωλιές. Αμέτρητες οι μάσκες - αρσενικές, θηλυκές - αλλά και άνθρωποι με τσου μούτρους που τσούδωκεν ο Θέος μπαινοβγαίνανε στις ταβέρνες και τα μικρομάγαζα, που πουλούσανε καρναβαλίστιες μουτσούνες, τρακατρούκες και ζαχαρόκουκα⁹⁸.

Κάθε λίγα μέτρα, στην πρόχειρα στημένη φουφού του, κάποιος πλανόδιος τηγάνιζε φιτούρες, ενώ άλλοι παρακάτω διαλαλούσανε *το παστέλι γλυκό σα μέλι* και τον πατσά με την πλούσια *απολαδία*. Μεγάλη πέραση στα παιδιά είχε ένας άλλος, που περιφερότανε κρατώντας ένα ψηλό καλάμι που γύρωθό του, σαν το φίδι του Ιπποκράτη, ήταν τυλιγμένο το δίχρωμο γλυκό μαντζούνι. Οι πατεράδες το τρατάρανε στα μυξιάρικά τους με τον πόντο. Τη μεγαλύτερη όμως πιάση την είχανε οι έμποροι ... της τύχης. Αυτοί πουλούσανε στον κοσμάκη νούμερα, που ο πελάτης διάλεγε με το χέρι του, στα τυφλά, μέσα από κλεισμένη σακούλα. Ύστερα *ο μπανκιέρης* έψαχνε σε μια λίστα και σούλεγε τι κέρδιζε το νούμερο που σου βγήκε. Τα κέρδητα ήτανε λογής - λογής μπαγκατέλες: από φιόγκους για μαλλιά, ίσαμε φιούμπες για τα σκαρπίνια. [...] Τόρτσες, φανάρια και βεγγαλικά περιμένανε να σκοτεινιάσει για να φωτίσουνε, άλλα με τη μελιά τους φλόγα κι άλλα με τις παρδαλές κι αστραφτερές τους μαρμαρυγές, τη στερνή τιμητική παράτα του νικητή»⁹⁹.

⁹⁸ Διον. Ρώμας, Ο Θρήνος της Κάντιας, τόμος Α', Βιβλιοπωλείον της «Εστίας» Ι. Δ. Κολλάρου και Σιας Α. Ε., [Αθήνα, 1972].

⁹⁹ Παναγιώτης Χιώτης, Ιστορικά απομνημονεύματα της νήσου Ζακύνθου, τόμος δεύτερος, Εν Κερκύρα, εν τω Τυπογραφείω της Κυβερνήσεως, 1858.

Εικόνα 3.2.1 Η γκιόστρα στη Ζάκυνθο Πηγή; ¹⁰⁰

3.3 Τα Είδη της Γκιόστρας

Δύο ήταν τα είδη της γκιόστρας, τα οποία γίνονταν τα τελευταία χρόνια και μετά την κατάργηση της κατά μέτωπο σύγκρουσης των ιπποτών, η οποία πρέπει να διεξαγόταν και στην Ζάκυνθο τα παλιότερα χρόνια. Η πρώτη είναι η γκιόστρα του δαχτυλιδιού (giostro dell' anello). Σ' αυτήν οι έφιπποι ανταγωνιστές δεν καλούνταν να αναστρέψουν ο ένας τον άλλον από το άλογο, αλλά προσπαθούσαν να διαπεράσουν με την αιχμή του κονταριού τους ένα δαχτυλίδι, το οποίο κρεμόταν από έναν πάσσαλο, που βρισκόταν στην άκρη του σταδίου. Το δαχτυλίδι αυτό είχε δύο ή τρεις δακτυλίους, με διαφορετικό μέγεθος για καθέναν από αυτούς, έτσι ώστε να υπάρχει και διαφορετικός βαθμός δυσκολίας¹⁰¹. Οι ιππότες θα έπρεπε να κρατήσουν το δαχτυλίδι, το οποίο έπαιρναν, κρεμασμένο από το κοντάρι τους και να το επιδείξουν στην

¹⁰⁰ Ηλίας Α. Τουμασάτος, *Ιππηλάσιον - Γκιόστα, άθλημα και θέαμα στα βενετοκρατούμενα Επτάνησα*, Αργοστόλι, 2003.

¹⁰¹ Ηλίας Α. Τουμασάτος, *Ιππηλάσιον - Γκιόστα, άθλημα και θέαμα στα βενετοκρατούμενα Επτάνησα*, Αργοστόλι, 2003.

ελλανόδικο επιτροπή, μπρος από την οποία χαμήλωναν το κοντάρι με τον κρεμασμένο κρίκο και σημειώνονταν η βαθμολογία τους.

Οι συμμετέχοντες αγωνιστές είχαν την ευκαιρία για τρεις προσπάθειες. Κάθε φορά που κάποιος κέρδιζε ο γραμματέας σημείωνε μια κάθετη γραμμή δίπλα από το όνομά του. Κατά την ώρα που είχε προσδιοριστεί και μετά το τέλος των αγώνων γινόταν η άθροιση των κάθετων γραμμών και σε κάθε έναν τοποθετείτο έναν σταυρός, σαν σημείο επιτυχίας.

Υπήρχαν συγκεκριμένοι κανόνες για την απονομή της βαθμολογίας, οι οποίοι ήταν οι εξής:¹⁰²

Ο παίκτης μηδενίζονταν:

1. Αν σπάσει το ακόντιό του ή πέσει από το αλόγο του ή του φύγουν οι αναβολείς από τα πόδια ή πέσει το καπέλο ή το σπαθί του ή λυθεί μέρος της σαγής του αλόγου του.
2. Αν ξεκινήσει πρόωρα και πριν ακουστεί η σάλπιγγα.
3. Αν ξεκινήσει πριν από την σειρά που είναι γραμμένος στον κατάλογο.

Αν είχε επιτυχία και αποσπούσε τον κρίκο έπαιρνε τους παρακάτω βαθμούς:¹⁰³

1. 3 βαθμούς, αν το ακόντιο περνούσε από τον κεντρικό κύκλο.
2. 2,5 αν περνούσε ανάμεσα στον πρώτο και δεύτερο κύκλο.
3. 2 αν περνούσε από τον δεύτερο.
4. 1,5 αν περνούσε ανάμεσα στον δεύτερο και τρίτο κύκλο.
5. 1 αν περνούσε από τον τρίτο κύκλο.
6. 0 αν χτυπούσε από την εξωτερική πλευρά του δαχτυλιδιού.

Ο γύρος επαναλαμβανόταν με απόφαση του στρατοπεδάρχη και απόφαση των ελλανοδικών στις παρακάτω περιπτώσεις:¹⁰⁴

1. Αν αφήνιζε το αλόγο του συμμετέχοντος ιππότη.
2. Αν παρουσιαζόταν αιφνίδιο εμπόδιο στην διαδρομή του.
3. Αν το πλήθος φώναζε υπερβολικά.

¹⁰² Ηλίας Α. Τουμασάτος, Ιππηλάσιον - Γκιόστα, άθλημα και θέαμα στα βενετοκρατούμενα Επτάνησα, Αργοστόλι, 2003.

¹⁰³ Ηλίας Α. Τουμασάτος, Ιππηλάσιον - Γκιόστα, άθλημα και θέαμα στα βενετοκρατούμενα Επτάνησα, Αργοστόλι, 2003.

¹⁰⁴ Ηλίας Α. Τουμασάτος, Ιππηλάσιον - Γκιόστα, άθλημα και θέαμα στα βενετοκρατούμενα Επτάνησα, Αργοστόλι, 2003.

Το δεύτερο είδος είναι η Γκιόστρα του Σαρακηνού (Giostra del Saracino). Σ' αυτήν οι διαγωνιζόμενοι έφιπποι θα έπρεπε να λογχοβολήσουν ένα φτερό που βρισκόταν στο καπέλο ενός ξύλινου ομοιώματος ανθρώπου, το οποίο ονομάζονταν Mascaron Moro και στην ουσία απεικόνιζε έναν Σαρακηνό¹⁰⁵.

Η αιτία ύπαρξης αυτού του ανδρείκελου είχε βαθιές, ιστορικές ρίζες. Στις αρχές του 9ου μ. Χ. αιώνα οι Σαρακηνοί, δια μέσου της Σικελίας, είχαν εισβάλει στην Μεσόγειο. Οι φοβερές επιδρομές τους, τους είχαν καταστήσει φόβητρο σε όλη την περιοχή, κατά την περίοδο του Μεσαίωνα. Στην εποχή της Γαληνοτάτης εκτός από τους Σαρακηνούς πειρατές υπήρχε και ένας άλλος εχθρός, εξίσου επιζήμιος και επίφοβος, ο οποίος προέρχονταν από την Ανατολή. Ήταν οι Οθωμανοί, οι οποίοι απειλούσαν την Ευρώπη και στερούσαν από την Βενετία πολλά μεγάλα λιμάνια. Αυτοί μάλιστα ήταν αλλόθρησκοι και βάρβαροι για τα δυτικά δεδομένα. Επίσης πρέπει να λάβουμε υπόψη μας πως και τα Επτάνησα ειδικότερα υπέφεραν και από τις δύο παραπάνω απειλές. Στα τέλη του 15ου αιώνα είχαν γνωρίσει μια σύντομη, αλλά αιματηρή οθωμανική κατοχή, αλλά πολλές φορές είχαν δεχτεί και επιδρομές Σαρακηνών πειρατών και Τούρκων. Έτσι ο «Σαρακηνός», ο «άπιστος», ο «μαύρος», ο «Οθωμανός» ήταν ο χειρότερος εχθρός για την Ευρώπη, στην οποία ανήκε και η Ζάκυνθος, κυρίως σαν διαφορετικός και απόκοσμος. Αυτός αποτέλεσε το εξιλαστήριο θύμα στην εξέλιξη της Γκιόστρας, το οποίο αντικατέστησε τον ανθρώπινο αντίπαλο με ένα εικονικό ομοίωμα του νεότερου εχθρού¹⁰⁶.

3.4 Η Εγγραφή των Ιπποτών και η Έναρξη του Αγωνίσματος

Οι ιππότες οι οποίοι επιθυμούσαν να λάβουν μέρος στο αγώνισμα της γκιόστρας παρουσιάζονταν πρώτα μπρος στους συνδίκους και γράφονταν σε σχετικό βιβλίο από τον γραμματέα.

¹⁰⁵ Διονύσης Μουσμότης, Η Γκιόστρα στον Ελληνικό χώρο, φυλλάδιο Γκιόστρα 2006, Ζάκυνθος 2006, σ. σ. 9 - 12.

¹⁰⁶ . Διονύσης Σέρρας, Ιστορικό και βιβλιογραφικό χρονολόγιο για την Γκιόστρα, φυλλάδιο Γκιόστρα 2006, σ. σ. 13 - 20.

Στον δρόμο προς το στάδιο, όπου συνοδεύονταν από συγγενείς και φίλους, έπρεπε να τηρούν την τάξη και τη σειρά με την οποία έγινε η εγγραφή τους, για να μην υπάρχει κατά την έναρξη της γκιόστρας φιλονικία για τα πρωτεία¹⁰⁷.

Η έναρξη του αγωνίσματος αναγγελλόταν από τον τεταγμένο σαλπικτή και όλοι οι ιππείς έπρεπε να παρευρίσκονται σε αυτήν απαραίτητα, διαφορετικά δεν θα μπορούσαν να πάρουν μέρος στον αγώνα. Αν φορούσαν μάσκα, όπως συχνά γινόταν, όφειλαν να την βγάλουν και να αποκαλύψουν στους κριτές και το κοινό την ταυτότητά τους. Χαρακτηριστική περιγραφή της ενδυμασίας τους μας δίνει ο ιστορικός Σπυρίδων Δε Βιάζης σ' ένα πολύτιμο κείμενό του. Σύμφωνα μ' αυτό όλοι οι ιππείς παρουσιάζονταν «φέροντες μεταξίνην ασθήτα μέχρι των γονάτων, με κομβία έμπροσθεν από άνω έως κάτω, μετά μεταξωτού περιωμίου καθήκοντος από του δεξιού ώμου μέχρι του αριστερού πλευρού και απολήγοντος εις θύσανον, με ξίφος εις το πλευρόν, με μεταξωτάς περικνημίδας»¹⁰⁸.

Στην γκιόστρα παρευρισκόταν και την παρακολουθούσαν με ζήλο όλοι οι εκπρόσωποι των αρχών του τόπου, οι οποίοι τοποθετούνταν γι' αυτό το σκοπό στα παραθύρια των διαφόρων γειτονικών σπιτιών για να δουν από κοντά την διεξαγωγή των αγώνων. Στο ξύλινο βάθρο όπου στήνόταν στον χώρο ανέβαιναν μόνο οι κριτές και ο γραμματέας.

3.5 Τα Έπαθλα

Σαν έπαθλο στον πρώτο νικητή της γκιόστρας της Ζακύνθου δινόταν ένα αργυρό ξίφος και στον δεύτερο ένα ζευγάρι ασημένιων πτερνιστήρων. Πολλές φορές όμως δίνονταν και στους δύο ξίφη, αλλά αυτό του πρώτου ήταν πολυτελέστερο και ακριβότερο. Συχνά τιμούσαν και τον πρώτο επιλαχόντα με ένα λουλούδι. Αυτό όμως ήταν στην κρίση του προέδρου και κριτή του αγώνα, ο οποίος εκκαλείτο Maestro di Campo¹⁰⁹.

¹⁰⁷ Θεόδωρος Μοντσελέζε, Τραγωδία ονομαζομένη Ευγένια, παρουσίαση Mario Vitti, φιλολογική επιμέλεια Giuseppe Spadato, εκδόσεις Οδυσσέας [Αθήνα, 1995].

¹⁰⁸ Διονύσης Σέρρας, Ιστορικό και βιβλιογραφικό χρονολόγιο για την Γκιόστρα, φυλλάδιο Γκιόστρα 2006, σ. σ. 13 - 20.

¹⁰⁹ Ηλίας Α. Τουμασάτος, Ιππηλάσιον - Γκιόστα, άθλημα και θέαμα στα βενετοκρατούμενα Επτάνησα, Αργοστόλι, 2003.

Τα έπαθλα δίνονταν στους νικητές από τον Προβλεπτή του νησιού, με εντολή του Maestro di Campo. Το πλήθος επευφημούσε και χειροκροτούσε αυτόν που είχε κερδίσει, ενώ την ίδια στιγμή οι καμπάνες από τα ψηλά καμπαναριά των πολλών εκκλησιών «τση Χώρας» σήμαιναν χαρμόσυνα, ακούγονταν μουσικοί παιάνες και καίγονταν φαντασμαγορικά πυροτεχνήματα.

Οι φίλοι και οι γνωστοί του πρωτεύσαντος τον οδηγούσαν με πομπή στο αρχοντικό του, όπου εκεί αυτός τους παρείχε πλούσιο δείπνο με ακριβά εδέσματα και μουσικά όργανα. Πολλές φορές η επινίκια γιορτή κρατούσε και την επόμενη ημέρα¹¹⁰.

3.6 Το Αξίωμα του Maestro di Campo

Το αξίωμα του Maestro di Campo (Ελλανοδίκη) ήταν ένα από τα μεγαλύτερα και πιο τιμητικά την εποχή εκείνη και εθεωρείτο άξιο πολλού λόγου. Η εκλογή του ήταν ετήσια και γινόταν από το Μεγάλο Συμβούλιο, δυνάμει διατάξεως της 23ης Ιανουαρίου 1694. Για το λόγο αυτό όποιος το έφερε είχε ιδιαίτερη έδρα για να κάθεται στο Μεγάλο Συμβούλιο, όσο διαρκούσε η συνεδρία και έχαιρε ιδιαίτερης εκτίμησης απ' όλους τους συμπολίτες του¹¹¹.

Δικές του ήταν οι δαπάνες όλης της τελετής. Μεταξύ αυτών που έφεραν κάθε χρονιά αυτό το αξίωμα υπήρξε μεγάλος συναγωνισμός και παραδειγματική άμιλλα για το ποιος θα διοργανώσει την καλύτερη και πλουσιότερη Γκιόστρα. Για το λόγο αυτό πολλοί παραιτούντο από το αξίωμά τους, λόγω των μεγάλων δαπανών που βάραιναν τον οικογενειακό κορβανά τους. Γι' αυτό στις 21 Ιανουαρίου 1703 οι σύνδικοι Νικόλαος Μοτσενίγος, Νικόλαος Γαήτας και Ιωάννης Κοκκίνης πρότειναν στο Συμβούλιο αυτοί που εκλέγονταν για το αξίωμα να μην μπορούν να παραιτηθούν και αν τυχόν επέμεναν, να μην έχουν το δικαίωμα να λάβουν μέρος, με οποιονδήποτε τρόπο, στο Συμβούλιο. Συγχρόνως ο εκλεγείς να μην μπορεί να δαπανήσει ποσό περισσότερο των εκατό δουκάτων για την διεξαγωγή της Γκιόστρας και αν αυτό το υπερβεί να ισχύει η ίδια παραπάνω ποινή¹¹².

¹¹⁰ Ηλίας Α. Τουμασάτος, *Ιππηλάσιον - Γκιόστα, άθλημα και θέαμα στα βενετοκρατούμενα Επτάνησα*, Αργοστόλι, 2003.

¹¹¹ Παναγιώτης Χιώτης, *Ιστορικά απομνημονεύματα της νήσου Ζακύνθου, τόμος δεύτερος*, Εν Κερκύρα, εν τω Τυπογραφείω της Κυβερνήσεως, 1858.

¹¹² Παναγιώτης Χιώτης, *Ιστορικά απομνημονεύματα της νήσου Ζακύνθου, τόμος δεύτερος*, Εν Κερκύρα, εν τω Τυπογραφείω της Κυβερνήσεως, 1858.

Μετά από σύσκεψη των κλησόρων Αντωνίου Κομούτου και Αντωνίου Κούρτσολα και αφού έγινε η από το νόμο ψηφοφορία, η πρώτη πρόταση έλαβε 68 ψήφους υπέρ και 11 κατά και η δεύτερη 66 υπέρ και 18 κατά. Έτσι πήρε τη μορφή νόμου.

Στη συνέχεια της συνεδρίας ο Ιωάννης Κοκκίνης πρότεινε τα έξοδα της Γκιόστρας να μην καταβάλλονται μόνο από τον Maestro di Campo, αλλά να συνεισφέρουν όλοι οι ευγενείς, αυτός δε που λήγει η θητεία του να μην μπορεί να επανεκλεγεί για μια δεκαετία. Η πρόταση απορρίφθηκε με 31 ψήφους υπέρ και 48 κατά¹¹³.

Λίγα χρόνια αργότερα οι νόμοι για το αξίωμα του Maestro di Campo γίνονται ακόμα αυστηρότεροι. Στην συνεδρία του Μεγάλου Συμβουλίου της 8ης Ιανουαρίου 1711 οι Σύндικοι Κωνσταντίνος Γαήτας, Θωμάς Μοτσενίγος και Σταματέλος Καπνίσης πρότειναν πως οι κατά καιρούς Ελλανοδίκες θα έπρεπε να ενδύονται χωρίς την πολυτέλεια του χρυσού και του αργύρου, να έχουν την ακολουθία δύο μόνον «λακέ», οι οποίοι και αυτοί δεν θα είναι ενδεδυμένοι με πολυτέλεια και να μην δαπανούν πολλά χρήματα. Η πρόταση όριζε πως ο παραβάτης θα στερείται από κάθε δικαίωμα συμμετοχής στο Συμβούλιο για μια δεκαετία. Έγινε δεκτή με 126 ψήφους υπέρ και 11 κατά. Έτσι έγινε και αυτή νόμος. Με τον τρόπο αυτό ήταν ευκολότερη η εκλογή του Maestro di Campo, μια και το αξίωμα δεν ήταν πια πολυέξοδο και οι εκλεγέντες δεν παρατιόνταν από αυτό, όπως παλιότερα¹¹⁴.

3.7 Η Κατάργηση της Επίσημης Γκιόστρας

Οι αγώνες της γκιόστρας τελούνταν στην Ζάκυνθο με όλη την επισημότητα, έστω και με τα οικονομικά προβλήματα των Ελλανοδικών, μέχρι το καρναβάλι του 1739. Την επόμενη χρονιά, το 1740, είχαν αρχίσει από νωρίς οι προετοιμασίες για την οργάνωσή τους, αλλά ο (τυχαίος;) φόνος του Συνδίκου Πέτρου Μακρή από τον νεαρό άρχοντα Μαρίνο Δε Λάζαρη τους ματαίωσε¹¹⁵.

¹¹³ Γλυκερία Πρωτοπαπά - Μπουμπουλίδου, Το θέατρον εν Ζακύνθω από του ιζ' μέχρι του ιθ' αιώνας, Αθήναι 1958

¹¹⁴ Γλυκερία Πρωτοπαπά - Μπουμπουλίδου, Το θέατρον εν Ζακύνθω από του ιζ' μέχρι του ιθ' αιώνας, Αθήναι 1958

¹¹⁵ Σπυρίδων Δε Βιάζης, Η προσωπίς και τα υποδρόμια εν Ζακύνθω επί Ενετοκρατίας, περιοδικό Ανθών, έτος Α', εν Ζακύνθω 1 Φεβρουαρίου 1890, αριθ. 17, σ. σ. 137 - 139.

Στην ουσία η κατάργηση αυτή φαίνεται να αφορούσε μόνο την μεγάλη, την επίσημη διοργανωμένη από την πολιτεία γκιόστρα της Πλατείας Ρούγας. Ίσως μάλιστα ο φόνος του Συνδίκου Μακρή να μην ήταν η αιτία, αλλά η αφορμή. Ο Διονύσιος Βαρβιάνης στα πολυσυζητημένα «Χρονικά» του, τα οποία κήκων κατά την θεομηνία του Αυγούστου του 1953, σύμφωνα με πληροφορία του Σπυρίδωνος Δε Βιάζης, ο οποίος, ερευνώντας, τα διάβασε, μας γνωρίζει πως δεκατέσσερα χρόνια μετά την επίσημη κατάργηση, το 1754, διοργανώθηκε Γκιόστρα από τον κόμη Βεντουρή Καπνίση, στο κτήμα του στο χωριό Άγιος Κήρυκος (Αγγερυκός)¹¹⁶.

Εδώ πρέπει να σημειώσουμε πως η διεξαγωγή γκιόστρας σε αγροικίες ευγενών ήταν φαινόμενο συνηθισμένο στην Ζάκυνθο, από τα πολύ παλιά χρόνια. Στα συμπεράσματά μας οδηγεί η από τον Παναγιώτη Χιώτη πρωτοδημοσιευμένη απονομή, από τον Κάρολο τον Ε΄, του τίτλου του ιππότη, το 1535, στον ζακυνθινό Μιχαήλ Καλόφωνο, σύμφωνα με την οποία ο παραπάνω τιμηθείς είχε το δικαίωμα, εκτός των άλλων, να διοργανώνει και γκιόστρες. Το αξίωμα του ιππότη παραχωρήθηκε στον Μιχαήλ Καλόφωνο για την συμμετοχή του στην σημαντική μάχη της Κορώνης το 1532¹¹⁷.

3.8 Άλλες Προσπάθειες Αναβίωσης

Μετά από την γκιόστρα του Κρυονερίου έγιναν και άλλες προσπάθειες αναβίωσης, σε διαφορετικές, όμως, μορφές. Ο ίδιος ο Ανδρέας Γαήτας, στο κείμενο που προαναφέραμε, το επιβεβαιώνει και μας πληροφορεί πως υποδρομίες έγιναν και μεταγενέστερα στην πεδιάδα, δίπλα από την λίμνη του Μακρή, τις οποίες παρακολουθούσαν με φανατισμό εκπρόσωποι από όλες τις κοινωνικές τάξεις του νησιού. Μας μεταφέρει μάλιστα πως κάθε φορά που οι Ζακυνθinoί νικούσαν τους Άγγλους, η επιτυχία αυτή έπαιρνε και εθνικό χαρακτήρα και ο λαός επευφημούσε τον πρωτεύοντα συμπατριώτη του με κραυγές και χειροκροτήματα¹¹⁸.

¹¹⁶Σπυρίδων Δε Βιάζης, Η προσωπίς και τα υποδρόμια εν Ζακύνθω επί Ενετοκρατίας, περιοδικό Ανθών, έτος Α΄, εν Ζακύνθω 1 Φεβρουαρίου 1890, αριθ. 17, σ. σ. 137 - 139.

¹¹⁷ Σπυρίδων Δε Βιάζης, Η προσωπίς και τα υποδρόμια εν Ζακύνθω επί Ενετοκρατίας, περιοδικό Ανθών, έτος Α΄, εν Ζακύνθω 1 Φεβρουαρίου 1890, αριθ. 17, σ. σ. 137 - 139.

¹¹⁸ Ερμάννου Λούντζη, Η Βενετοκρατία στα Επτάνησα, Κάλβος, Αθήνα 1967.

Πολύτιμη είναι και η πληροφορία που αντλούμε από το πρόσφατα εκδοθέν από τους «Φίλους του Μουσείου Σολωμού και Επιφανών Ζακυνθίων» ημερολόγιο του Κεφαλλήνος Αντωνίου Μελισσηνού, από το γειτονικό νησί προερχόμενος αυτός ερωτύλος βρισκόταν συχνά στην Ζάκυνθο για τα μάτια της όμορφης αρχοντοπούλας Μαρίας - Αγγέλικας - Τερέζας - Γκαμπριέλας Λούντζη. Κατά την συνήθεια της εποχής και για να γεμίσει τον χρόνο του κρατούσε ημερολόγιο, το οποίο δημοσιεύθηκε από τον Γιάννη Α. Ανδριόλα το 2007. Σε μια από τις σελίδες του μας δίνει πληροφορίες για έφιππους αγώνες, οι οποίοι πραγματοποιήθηκαν στις 23 Ιουνίου του 1853. Σ' αυτούς, σύμφωνα με τα γραφόμενά του, τον κάλεσαν να λάβει μέρος οι Γεώργιος Μελισσηνός και Δ. Μεσαλάς. Μας εξομολογείται, μάλιστα, πως συμφώνησε μαζί τους να μην λάβει μέρος το άλογό του στις δοκιμές, για να μην καταλάβουν οι άλλοι πόσο δυνατό είναι¹¹⁹.

Με τον τρόπο αυτό ποντάροντας οι δύο φίλοι του σ' εκείνον, θα κέρδιζαν το στοίχημα. Φαίνεται, όμως, πως όλη του η ικανότητα βρισκόταν μόνο στην φαντασία του. Έτσι, όπως ο ίδιος διηγείται, ενώ επέστρεφε έφιππος και γεμάτος καμάρι, το άλογό του αφήνιασε και άρχισε να τρέχει στον δρόμο σαν άνεμος. Μάταια προσπάθησε να το σταματήσει. Τότε, μπροστά στον κίνδυνο να τραυματιστούν άνθρωποι, πήδησε κάτω και ανάγκασε το ζώο να σταματήσει. Τραυματίστηκε, όμως, στο χέρι του και έτσι δεν πήρε μέρος στους αγώνες. Το σημαντικότερο από αυτήν την πληροφορία είναι πως οι ιππικοί αγώνες του νησιού παύουν να έχουν τον παλιό τους χαρακτήρα και μπαίνει και σ' αυτούς το μικρόβιο του τζόγου¹²⁰.

3.9 Η Λαϊκή Μορφή της Γκιόστρας

Μια άλλη μορφή της γκιόστρας της Ζακύνθου είναι αυτή, που τα τελευταία χρόνια, γινόταν στα πλαίσια του πανηγυριού της εκκλησίας του Αγίου Γεωργίου του Πετρούτσου, στο νότιο άκρο της πόλης. Αυτή είναι η λαϊκή μορφή του αγωνίσματος και πιθανόν η εξέλιξή του.

¹¹⁹ Παναγιώτης Χιώτης, Ιστορικά απομνημονεύματα της νήσου Ζακύνθου, τόμος δεύτερος, Εν Κερκύρα, εν τω Τυπογραφείω της Κυβερνήσεως, 1858.

¹²⁰ Ηλίας Α. Τουμασάτος, Ιππηλάσιον - Γκιόστα, άθλημα και θέαμα στα βενετοκρατούμενα Επτάνησα, Αργοστόλι, 2003.

Όσοι λάβαιναν μέρος στο αγώνισμα, άνθρωποι του λαού αυτή τη φορά, ξεκινούσαν από διαφορετικά σημεία της πόλης και κατέληγαν στην εορτάζουσα εκκλησία. Η ταχύτητα των αλόγων και η επιδεξιότητα των αναβατών τους είχαν πια αντικαταστήσει την αναμέτρηση, με την απόσπαση του κρίκου ή το χτύπημα του ανδρείκελου και το άλογο εδώ έπαιζε τον κυρίαρχο ρόλο, χωρίς να παρακάμπτεται και η ικανότητα του ιδιοκτήτη του¹²¹.

Διαφορετικό ήταν και το έπαθλο αυτών των αγώνων. Συνήθως ήταν μια καλοζυμωμένη πανηγυριώτικη κουλούρα, στολισμένη με καρύδια, αμύγδαλα, ζάχαρη και κουφέτα. Υπήρχαν, όμως, και περιπτώσεις που το βραβείο ήταν κάτι πιο ωφέλιμο και πρακτικό, όπως ένα ζευγάρι κάλτσες, ένα πουκάμισο, ένα ρολόι χειρός ή οτιδήποτε άλλο μπορούσε να φανεί χρήσιμο σ' όποιον το κέρδιζε¹²².

Οι αγώνες αυτοί έγιναν για τελευταία φορά πριν την μεγάλη θεομηνία, τον Απρίλιο του 1953. Μετά καταργήθηκαν, μια και η εκκλησία του Πετρούτσου ισοπεδώθηκε όχι τόσο από τον εγκέλαδο και την πυρκαγιά, όπου την άφησαν σχεδόν άθικτη, όσο από την ανθρώπινη αδιαφορία και αδιαφορία των νεοελλήνων, οι οποίοι την ανατίναξαν για να την αφανίσουν και να την κάνουν οικόπεδα.

Παρόμοιοι αγώνες γίνονταν παλιότερα και στο χωριό Μέσο Γερακαρίο, την ημέρα της μνήμης του στρατιωτικού και σπαθοφόρου Αγίου Γεωργίου, στην ομώνυμη εκκλησία της κωμόπολης. Καταργήθηκαν και αυτοί μετά από ατύχημα¹²³.

3.10 Γκιόστρα στην Τοπική Λογοτεχνία

Η γκιόστρα της Ζακύνθου, απ' όσα περιληπτικά γνωρίσαμε, ήταν το μεγαλύτερο γεγονός του χρόνου για το νησί. Αυτό μας το παραδίδουν, όπως προαναφέραμε, με τα γραπτά τους τόσο οι ντόπιοι ιστορικοί, όσο και οι διάφοροι περιηγητές, που πέρασαν από αυτό. Ήταν, λοιπόν, επόμενο σύντομα να περάσει και στην λογοτεχνική παραγωγή του νησιού, η οποία ήταν πάντα πλούσια, ποιοτική και πρωτοποριακή.

¹²¹ Διονύσης Σέρρας, Ιστορικό και βιβλιογραφικό χρονολόγιο για την Γκιόστρα, φυλλάδιο Γκιόστρα 2006, σ. σ. 13 - 20.

¹²² Ηλίας Α. Τουμασάτος, Ιππηλάσιον - Γκιόστα, άθλημα και θέαμα στα βενετοκρατούμενα Επτάνησα, Αργοστόλι, 2003.

¹²³ Ηλίας Α. Τουμασάτος, Ιππηλάσιον - Γκιόστα, άθλημα και θέαμα στα βενετοκρατούμενα Επτάνησα, Αργοστόλι, 2003.

Εκτεταμένη αναφορά στην γκιόστρα γίνεται, όπως ήδη γνωρίσαμε, στην περίφημη «τραγωδία» του ζακυνθίου Θεόδωρου Μιντσελέζε, «Ευγένα». Σ' αυτήν δεν παρουσιάζεται πουθενά το αγώνισμα, αλλά σε όλο σχεδόν το κείμενο γίνεται λόγος για την διεξαγωγή της.

Επίσης από τον «Ερωτόκριτο» του Βιτσέντζου Κορνάρου, που μετά την πτώση του Χάνδακα το χειρόγραφο κείμενό μεταφέρθηκε στη Ζάκυνθο από τους πρόσφυγες Κρητικούς και αγαπήθηκε από τους ντόπιους, μόνο η σκηνή της γκιόστρας του προτιμήθηκε και ακόμα και σήμερα παίζεται σαν «Ομιλία» (λαϊκό θέατρο δρόμου, συνήθως την περίοδο της Αποκριάς) κυρίως από τους κατοίκους του χωριού Σκουλικάδο.

Αξίζει να σημειωθεί πως διασκευές της γκιόστρας του «Ερωτόκριτου» έχουν γίνει αρκετές στο νησί, προσαρμοσμένες στο ντόπιο ιδίωμα και πως αυτές έχουν παιχτεί συχνά από λαϊκούς θιάσους. Μια αξιοσημείωτη περίπτωση συναντάμε στο χωριό Κοιλιωμένος, όπου η Γκιόστρα του «Ερωτόκριτου», του διαμαντιού αυτού της λαϊκής γλώσσας, έχει μεταφραστεί στην καθαρεύουσα.

Στην γκιόστρα αναφέρεται και ο «Τελευταίος Κόντες των ελληνικών γραμμάτων», ο Διον. Ρώμας. Στον πολύτομο και πολύτιμο «Περίπλου» του και συγκεκριμένα στον πρώτο τόμο του «Θρήνου της Κάντιας» ο κεντρικός του ήρωας, ο Κέκος Νταβιτσέντσα, με τ' άλογό του, την «Βιτσεντίνα», που καθόλου τυχαία έχει το όνομα της γαλέρας με την οποία κάποιος πρόγονός του είχε πάρει μέρος στην κοσμοϊστορική ναυμαχία της Ναυπάκτου, λαβαίνει μέρος στην ιππική αναμέτρηση και κερδίζει. Σπουδαία είναι η βασισμένη σε καθαρά ιστορικά στοιχεία λογοτεχνική γραφή του Ρώμα, η οποία επαληθεύει τα όσα μας διέσωσε ο Σπυρίδων δε Βιάζης και συγκεκριμένα τον ισχυρισμό του πως η Τζαντιώτικη γκιόστρα με το πέρασμα του χρόνου «απέβη πασών η επισημοτέρα ως αποκτήσασα πολλήν σημασίαν και προσελκύουσα εις την πόλιν πλήθος χωρικών και εξ αυτών των μάλλον απομεμακρυσμένων χωρίων των βουνών».

Μια άλλη αναφορά των αγώνων της γκιόστρας γίνεται στο εκτεταμένο διήγημα του Ανδρέα Α. Αβούρη, «Ο Αλαμάνος». Εδώ, μάλιστα, οι αγώνες της γίνονται αιτία

γνωριμίας των δύο πρωταγωνιστών της μακάβριας ιστορίας, με την οποία ασχολήθηκαν και πολλοί άλλοι ζακυνθινοί λογοτέχνες, από τον Ελισαβέτιο Μαρτινέγκο, ως την σύγχρονη Μάχη Μουζάκη. Οι σκηνές αυτές δίνουν στον αναγνώστη την ερωτική διάσταση της γκιόστρας και τονίζουν χαρακτηριστικά την αξιοπρόσεκτη αυτή εκδοχή της. Αξίζει να σημειωθεί πως η υπόθεση του έργου βασίζεται σε μια παλιά, αληθινή ντόπια ιστορία, η οποία ακόμα και σήμερα υπάρχει στα χείλη του ζακυνθινού λαού και δείχνει νοοτροπίες, ήθη και αντιλήψεις μιας άλλης, σκοτεινής εποχής. Σύμφωνα με αυτήν ο ευγενής Πέτρος Αλαμάνος, θέλοντας να εκδικηθεί κάποιον γείτονά του, με την οικογένεια του οποίου είχε παλιά έχθρα, πάντρεψε τον γιο του με την κόρη του. Την επόμενη του γάμου την διαπόμπευσε, επειδή τάχα δεν την βρήκε παρθένα και την επέστρεψε στο σπίτι της. Αυτή σύντομα πέθανε από τον καημό της. Την ακολούθησε και ο άντρας της, αλλά και όλα τα άλλα παιδιά του Αλαμάνου, τα οποία, μαζί με τον γαμπρό, ήταν δώδεκα, γεγονός που έκανε τον άπονο άρχοντα να λέει με ασέβεια, όταν βάδιζαν μαζί στο δρόμο, πως είναι ο Χριστός με τους μαθητές του. Ο σκληρός αφέντης κατάλαβε τότε το λάθος του και πεθαίνοντας το 1685, άφησε όλα τα υπάρχοντά του σε διάφορες εκκλησίες του νησιού, για την σωτηρία της ψυχής του¹²⁴.

Αναφορά στην γκιόστρα του Άι - Γιωργιού κάνει ο γνωστός συγγραφέας Κονίδης Πορφύρης στο βιβλίο του «Ανδρέας Κάλβος, ο Αγέλαστος». Εδώ, φανταστικά βέβαια, τοποθετεί τον νεαρό ποιητή των «Ωδών» να παρακολουθεί τους αγώνες, οδηγημένος από τον πατέρα του, ο οποίος έχει ακόμα καλές σχέσεις με την μητέρα του, την Ανδριανή, στον τόπο της διεξαγωγής τους¹²⁵.

3.11 Η Νεότερη Αναβίωση της Γκιόστρας της Ζακύνθου

Τα τελευταία χρόνια και συγκεκριμένα από το 2005 η γκιόστρα της Ζακύνθου επανήρθε στην καθημερινότητα του νησιού και την επικαιρότητά του με πρωτοβουλία της Αστικής μη Κερδοσκοπικής Εταιρείας «Giostra di Zante», η οποία σκοπό της έχει την αναβίωση του εθίμου, την επαφή του νησιού με άλλους τόπους της Ευρώπης και

¹²⁴Θεόδωρος Μοντσελέζε, Τραγωδία ονομαζομένη Ευγένια, παρουσίαση Mario Vitti, φιλολογική επιμέλεια Giuseppe Spadato, εκδόσεις Οδυσσέας [Αθήνα, 1995].

¹²⁵Θεόδωρος Μοντσελέζε, Τραγωδία ονομαζομένη Ευγένια, παρουσίαση Mario Vitti, φιλολογική επιμέλεια Giuseppe Spadato, εκδόσεις Οδυσσέας [Αθήνα, 1995].

κυρίως της συγγενικής με τα Επτάνησα Ιταλίας, στους οποίους πραγματοποιούνται παρόμοιες εκδηλώσεις, καθώς και την ιστορική έρευνα και τεκμηρίωση του θέματος¹²⁶.

Κάθε χρόνο, το τριήμερο του Αγίου Πνεύματος οι ιππικοί αγώνες της Ζακύνθου επανέρχονται στο προσκήνιο και επαναφέρουν στιγμές ιστορικές και ένδοξες του κάποτε φημισμένου «Φιόρου του Λεβάντε».

Η γκιόστρα της Ζακύνθου έχει αποκτήσει πανευρωπαϊκό χαρακτήρα και συμμετέχουν σ' αυτήν και άλλες χώρες της Ευρώπης (Ιταλία, Σαν Μαρίνο, Σλοβακία, Γερμανία). Επίσης κάθε χρόνο εκπροσωπεί την χώρα μας στην Ευρωπαϊκή Γκιόστρα, η οποία πραγματοποιείται την πρώτη Κυριακή του Αυγούστου στην Ιταλικά πόλη Sulmona¹²⁷.

Από το 2010 η Αστική μη Κερδοσκοπική Εταιρεία Giostra di Zante έχει επαναφέρει και την γκιόστρα του Άι - Γιωργιού, η οποία πραγματοποιείται, στην λαϊκή της μορφή, την ημέρα της γιορτής του Μεγαλομάρτυρα ή αν αυτή συμπίπτει με την Σαρακοστή ή την Μεγάλη Βδομάδα, την Κυριακή των Μυροφόρων.

Επίσης από το 2011 οργανώνει και παιδική Γγκιόστρα, με την συμμετοχή των μικρών Ζακυνθινόπουλων, αλλά και σχολείων της Ιταλίας, η οποία διεξάγεται την παραμονή της μεγάλης.

Παράλληλα με τις εκδηλώσεις της πραγματοποιεί στα πλαίσια της γκιόστρας του Άι - Γιωργιού και ημερίδες, με θέμα τους ιππικούς αγώνες της Ζακύνθου και της Επτανήσου γενικότερα και εκδίδει κάθε χρόνο ειδικά φυλλάδια, με κείμενα - ανακοινώσεις των πιο σημαντικών πνευματικών ανθρώπων του Ιόνιου χώρου και των φίλων του. Το Νοέμβρη του 2012 διοργάνωσε επίσης διεθνές, επιστημονικό συνέδριο με θέμα: «Η Γκιόστρα στον επτανησιακό χώρο»¹²⁸.

¹²⁶ Ηλίας Α. Τουμασάτος, *Ιππηλάσιον - Γκιόστα, άθλημα και θέαμα στα βενετοκρατούμενα Επτάνησα*, Αργοστόλι, 2003.

¹²⁷ Ηλίας Α. Τουμασάτος, *Ιππηλάσιον - Γκιόστα, άθλημα και θέαμα στα βενετοκρατούμενα Επτάνησα*, Αργοστόλι, 2003.

¹²⁸ Ηλίας Α. Τουμασάτος, *Ιππηλάσιον - Γκιόστα, άθλημα και θέαμα στα βενετοκρατούμενα Επτάνησα*, Αργοστόλι, 2003.

Επιδίωξη του Σωματείου είναι η γκιόστρα, όπως και παλιά, να γίνει το μεγαλύτερο γεγονός του Καρναβαλιού στο νησί και αυτό το οποίο θα το χαρακτηρίζει και θα το κάνει να ξεχωρίζει από όλα τα άλλα του ελληνικού χώρου¹²⁹.

¹²⁹ Ηλίας Α. Τουμασάτος, *Ιππηλάσιον - Γκιόστα, άθλημα και θέαμα στα βενετοκρατούμενα Επτάνησα*, Αργοστόλι, 2003.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Το Jousting είναι ένα πολεμικό παιχνίδι ή βιασύνη μεταξύ δύο ιππέων που κρατούν λόγχες με αμβλείες συμβουλές, συχνά ως μέρος ενός τουρνουά. Ο πρωταρχικός στόχος ήταν να αναπαράγει μια σύγκρουση βαρύ ιππικού, με κάθε συμμετέχοντα να προσπαθεί σκληρά να χτυπήσει τον αντίπαλο ενώ οδηγεί προς αυτόν με υψηλή ταχύτητα, σπάζοντας τη λόγχη στην ασπίδα του αντιπάλου ή την πανοπλία που τσακίζει αν είναι δυνατόν, ή τον αποσυμπιέζει. Το joust έγινε ένα εικονικό χαρακτηριστικό του ιππότη στο Ρομαντικό μεσαιωνισμό. Οι συμμετέχοντες βιώνουν σχεδόν τρεις και το ένα τέταρτο του σωματικού τους βάρους στις δυνάμεις G όταν οι λόγχες συγκρούονται με την πανοπλία τους¹³⁰.

Ο όρος προέρχεται από το Old French joster, τελικά από το λατινικό iuxtare «να πλησιάσω, να συναντηθούμε». Η λέξη δανείστηκε στα Μέση Αγγλικά γύρω στο 1300, όταν το joust ήταν ένα πολύ δημοφιλές άθλημα μεταξύ του Αγγλο-Νορμανδικού ιππότη.

Το Jousting βασίζεται στη στρατιωτική χρήση του λόγχου από βαρύ ιππικό. Μετατράπηκε σε ένα εξειδικευμένο άθλημα κατά τον Ύστερο Μεσαίωνα και παρέμεινε δημοφιλής με τους ευγενείς στην Αγγλία και την Ουαλία, τη Γερμανία και άλλα μέρη της Ευρώπης καθ' όλη τη διάρκεια του 16ου αιώνα (ενώ στη Γαλλία, σταμάτησε μετά το θάνατο του βασιλιά Χένρι II σε ατύχημα το 1559)¹³¹. Στην Αγγλία, η διασκέδαση ήταν το αποκορύφωμα των κλίσεων της Ημέρας Προσχώρησης της Ελισάβετ Α' και του Τζέιμς ΣΙ και Ι, και ήταν επίσης μέρος των εορτασμών στο γάμο του Καρόλου Ι.

Το Jousting διακόπηκε υπέρ άλλων ιππικών σπορ τον 17ο αιώνα, παρόλο που επιβίωσαν μορφές μη-επαφής "δεξιότητων ιππικών δεξιοτήτων". Υπήρξε μια περιορισμένη αναβίωση της θεατρικής αναπαράστασης από τη δεκαετία του 1970.

Συνοψίζοντας, μπορούμε να ισχυριστούμε πως η Γκίόστρα της Ζακύνθου είναι μια περιεκτική μικρογραφία της ιστορίας του ιόνιου νησιού. Ακολουθεί την εξέλιξή του,

¹³⁰ Gies, J. Life in a Medieval Castle. Harper Perennial, 2015

¹³¹ Gies, J. Life in a Medieval Castle. Harper Perennial, 2015

προσαρμόζεται στις απαιτήσεις των καιρών της και εκφράζει πάντοτε πιστά την κοινωνία του.

Από τους αιματοβαμμένους ανταγωνισμούς της, ως και την σημερινή της αναβίωση, εικονίζει άριστα το τζαντιώτικο πνεύμα και συμβαδίζει με την επτανησιώτικη ιδιοσυγκρασία.

Γι' αυτό δεν είναι τυχαίο που επανήλθε στην καθημερινότητα των ημερών μας και αγαπήθηκε και πάλι.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

1. Αβούρη Ανδρέου Α, 2007. Ο Αλαμάνος και άλλα διηγήματα και πεζά, επιμέλεια - εισαγωγή Γεωργία Κόκλα - Παπαδάτου, Ζάκυνθος: Δημοτική Βιβλιοθήκη Ζακύνθου,.
2. Βιάζης Σπυρίδων, 1890. Η προσωπίς και τα ιπποδρόμια εν Ζακύνθω επί Ενετοκρατίας, περιοδικό Ανθών, έτος Α΄, αριθ. 17, σ. σ. 137 - 139 εν Ζακύνθω.
3. Βιάζης Σπυρίδων, 1896. Αγώνες εν Ζακύνθω από των αρχαίων χρόνων μέχρι των καθ' ημάς, περιοδικό Τα Ολύμπια, Αθήναι 20 Ιανουαρίου, αριθ. 11, σ. σ. 83 - 85.
4. Ευαγγελάτος Σπύρος, 1970. Ιστορία του θεάτρου εν Κεφαλληνία, 1600 - 1900, Διατριβή επί διδακτορία, Βιβλιοθήκη Σ. Σαριπόλου αρ. 5, εν Αθήναις: Εθν. Καποδ. Παν. Αθηνών.
5. Ζώης Λεωνίδας Χ, 1963. Λεξικόν Ιστορικών και Λαογραφικών Ζακύνθου, τόμος Α΄, Ιστορικών - Βιογραφικών, Αθήναι: Εκ του Εθνικού Τυπογραφείου.
6. Ζώης Λεωνίδας Χ, 1955. Ιστορία της Ζακύνθου, Αθήναι.
7. Κονόμος Ντίνος, 1992. Ζάκυνθος πεντακόσια χρόνια (1478 - 1978), Τόμος Έκτος, Λαογραφικά, Συλλογές λαογραφικού υλικού και η συμβολή του Ανδρέα Γαήτα.
8. Λούντζη Ερμάννου, 1967. Η Βενετοκρατία στα Επτάνησα, Κάλβος. Αθήνα.
9. Μοντσελέζε, Θεόδωρος, 1995. Τραγωδία ονομαζομένη Ευγένα, παρουσίαση Mario Vitti, φιλολογική επιμέλεια Giuseppe Spadato, Αθήνα: εκδόσεις Οδυσσέας.
10. Μουσμώτης Διονύσης, 2006. Η Γκιόστρα στον Ελληνικό χώρο, φυλλάδιο Γκιόστρα 2006 Ζάκυνθος, σ. σ. 9 - 12.
11. Νικηφόρου Αλίκη, 1999. Δημόσιες τελετές στην Κέρκυρα κατά την περίοδο της Βενετικής Κυριαρχίας 14ος - 18ος αι., Θεμέλιο [χ. χ.].
12. Πρωτοπαπά - Μπουμπουλίδου Γλυκερία, 1958. Το θέατρον εν Ζακύνθω από του ιζ΄ μέχρι του ιθ΄ αιώνας, Αθήνα.
13. Ρώμας Διον., 1972. Ο Θρήνος της Κάντιας, τόμος Α΄, Αθήνα: Βιβλιοπωλείον της «Εστίας» Ι. Δ. Κολλάρου και Σιας Α. Ε..
14. Σέρρας Διονύσης, 2006. Ιστορικό και βιβλιογραφικό χρονολόγιο για την Γκιόστρα, φυλλάδιο Γκιόστρα, σ. σ. 13 - 20.
15. Τζεμπίνος, Στέλιος Γκιόστρα, «Ομιλία» και χορός, ένα διαχρονικό τρίπτυχο του Ζακυνθινού Καρναβαλιού, ό. π., σ. σ. 21 - 26.

16. Τουμασάτος Ηλίας Α., 2003. Ιππηλάσιον - Γκιόστα, άθλημα και θέαμα στα βενετοκρατούμενα Επτάνησα, Αργοστόλι.
17. Χιώτης Παναγιώτης, 1858. Ιστορικά απομνημονεύματα της νήσου Ζακύνθου, τόμος δεύτερος, Εν Κερκύρα, εν τω Τυπογραφείω της Κυβερνήσεως.
18. corfu.gr, 2012.

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

1. Gies, J., 2015. Life in a Medieval Castle. Harper Perennial.
2. Gravett, C., 1992. Knights at Tournament. Osprey Publishing.
3. Gravett, C., 2001. English Medieval Knight 1400â€“1500. Osprey Publishing.
4. Gravett, C., 2002. English Medieval Knight 1200â€“1300. Osprey Publishing,
5. Gravett, C., 2002. English Medieval Knight 1300â€“1400. Osprey Publishing,.
6. Phillips, C., 2017. The Complete Illustrated History of Knights & The Golden Age of Chivalry. Southwater.
7. Slater, S., 2013. The Illustrated Book of Heraldry. Lorenz Books.